

III
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

БРАТСКИ ТРУДЪ.

„Боцино огнище не оставай
Стари обичай не презирай.“

„Ракоскии.“

Попѣя ми, Славке зе попѣя ми
Изъ едно гърло два гласа
Изъ една уста двѣ думи. . .

„Народ. пѣсня.“

МОСКВА.

ВЪ ТИПОГРАФИИ БАХМЕТЕВА.

1860.

ПЕЧАТНИЙ ЗАВЕРШЕН

ВЪЗРАЖЕНІЯ НЕ ПРИНІМАЮТСЯ

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ,

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный
Комитетъ законенное число экземпляровъ.

Москва, 5-го августа 1860 года.

Ценсоръ *И. Гиларова-Платоновъ.*

1860

1860

НАРОДНИ ПЪСНИ.

Стойне хубава невясто,
Стойж дeвeрe водexъ
Презъ връхъ Старъ Планинъ
Презъ чeтeрe дяловe.
Минъжa горъ зеленъ,
Нидъ си нe починахa.
Настахa полe широко,
Всрядъ полe дръвo високо,
Подъ дръвo сeнкъ дeбeлa,
На сeнкъ студeнъ кладeнeцъ
Сeднъжe да си почиватъ,
Да eдътъ хлѣбa синидa,
Да пѣктъ водa студeнъ,
Видяхa сура eлeнa,
Дъ насe трeвж зеленъ
И нѣ водъ студeнъ.
Сичкa ми свaдбa потeчe
Сура eлeнa да гони,
Остaлa Стойна самa си
Съ Младeнa млaдa юнакa
И съ Банкa млaдo дeвeрчe.
Тапa и тѣя отпѣшe
Сура eлeнa да говатъ.

Отъ свадбѣ пушка пукигла,
 Сиви глѣбе хвѣркижж,
 Стойни на скуты падижжа,
 Стойни сѣ коня подилаши,
 Подъ зеленъ яворъ промина,
 Жлъть и сѣ магдавъ закачи
 За тѣнка витѣ младицѣ.
 Стойна е вара вѣкигла:
 Бре варе варе до Бога!
 До Бога дур'до Господа!
 Толкова свадба голяма:
 Се Младенова роднина,
 Се Младенова и моя!
 Немѣ ли нейдѣ живѣ члиякъ
 Магдава да ми откачи
 Отъ тѣнкѣ витѣ младицѣ?
 Зачюль е Младенъ младѣ юпакѣ
 Се тѣкомъ тече и вика:
 Дръжса не бойса Стойне, ле!
 Азѣ иж ти магдавъ откачи
 Отъ тѣнкѣ витѣ младицѣ.
 Бога е Младенъ пристжиль
 Магдава да и откачи;
 Златѣ му сѣ ханджарѣ отметна,
 Стойиж въ срѣце-то удари.
 Черни е крѣви залиха...
 Стойна е хытра разумна:
 Набрала иномѣ зеленѣ,
 Крѣвы-тѣ си е ставила,
 Така сѣ Богу молила:
 Боже ле вишии Господи!
 Подрѣжь ми, Боже, дунка-тѣ
 До Младеновы дворове —
 Да видѣ Младену дворы.

Че ми сж Младенъ хвалеше:
 «Стоймеле токо да додешъ,
 Токо да додешъ да видишь,
 Камени ми сж дворове,
 Жилезни ми сж портитъ,
 Сребарни ми сж калчерки,
 Златени ми сж отключе,
 Дѣ стоя Господь, та слуши,
 Та и душик-тж подръжи,
 До Младеновы дворове!
 Куга е было на двори,
 Младену майки вагъзе,
 Свадбж-тж да си посрешне,
 При невестж си прештжи,
 Аленъ и маданъ отвела,
 Тапа Младену говори:
 Синко Младене, Младене,
 Ти ми са синко хвалеше:
 «Мамо ле токо да додешъ,
 «Мамо ле токо да видишь,
 «Каква е Стойна хубава:
 «Каква е тжпка висока,
 «Като празморска тръстика!
 «Каква е бела червена,
 «Като червена ябълка!
 «Каква е и черноока,
 Доста е тжпка висока,
 Доста е и черноока;
 Ами е жълта зелена,
 Като зелена ябълка,
 И превтасала лимоцатъ,
 А Стойна си и говори:
 Ти Младенова майчице!
 Процавайте ми говенъ,
 да не мислѣ

Говене често кланяне,
 Често ржж цалуване;
 Бръки ми въ деса пазуха,
 Извади злати жльбж,
 Что ми е Младенъ подарилъ,
 На връхъ на Старж Планиж;
 На четыри тв дялове,
 Послушила ж свекрва —
 Бръкиж и въ деса пазуха,
 Извади шюж крвваж,
 Черны из крвы залиха,
 Стойна са съ души раздели!
 Маре Стоене, Стоене!
 На два та друма вардеха,
 На третя та хванаха,
 Стоене, закараха та,
 У Ернъ попа на конакъ —
 Та тя въ темницъ туриха,
 Попъ си има двъ дщери,
 И третя Гюла свашца,
 Две моми двори метеха,
 А Гюла мяко биеше,
 На малы врата въ градинж,
 Въвъ аленж-та латинж,
 Подъ червенж тж калинж,
 Подъ кичестж люлечинж,
 Предъ таж земля темницъ,
 Дето е Стоинъ затворенъ,
 Стояи си Гюли говори:
 Гюле, понова снахо!
 Зави ли ти са две моми,

Или сж отъ махалж-тж?
 Гюла Стояну говори:
 Зльви не зльви две моми,
 Тебе що треба, та питаешь?
 Заранъ щжть да та обясать,
 На царьовы-тж дворове;
 Царица севрь да гледа,
 П царьови-тж дечица.
 Стоянь си Гюли говори:
 Гюле ле попова свахо!
 Като щжть да ма обясать,
 На Пазарь ходилели сж?
 Войводж питалели сж?
 Конопе купи ли сж?
 Зеле ли ми сж илама?
 Гюла Стояну говори:
 И на Пазарь сж ходиле,
 И войвода сж питале,
 И конопе сж купиле,
 И зеле ты сж илама;
 Токо щжть, да та обясать.
 Стоянь си Гюли думаше:
 Я речи, Гюле, зльви си,
 Зльви си Ради пд-млади: —
 Риж-тж да ми опере,
 Чомбаса да ми разреши,
 Че ми е драго пд-драго,
 Дѣ видж чилиакъ обесень,
 Риза да му сж белее,
 Белее и лобедее,
 Чомбась да му сж всема
 и проч.

Гради мома кале каменово, што до ми Н
 Дене гради, а ноше сж рони; отъ сж
 Мома сж е Богу помолина, иде он чини
 Помолила Богу поклонила, отъ онъ обѣ
 Дай ми, Боже, хубость паунова, спирѣ
 И дай си ми криле саколови, орачи вѣ
 Да прехвъркиж Савж и Моравж, спирѣ
 Та да падна въ Московскж-тж войскж; и
 Да проберж либе като мене, не светѣ
 Що не пие вино на ракиж; нон вѣ
 На да пие благж медовинж, стѣн отѣ
 Що му сѣди видра на колаво, честѣ вѣ
 Що му бѣ сахатъ вовъ пазухж, договоѣ
 Що му цѣѣти трѣдафиж на глава, нон
 Дѣ е стоялъ Господъ, та е слушалъ; е
 Та и даде вѣ (недослушана)

Мари момиче, бяло будинче! итъ ежъ
 Ходило ли си скоро на Будинъ; отъ
 Видяло ли си Будина града? не светѣ
 Какъжъ е Будинъ цвѣте обрасагъ; отъ
 Синьо зелено бяло червено; не светѣ
 Не ми е цвѣте, еничере сж; не светѣ
 Та старо губать; а младо робать; отъ
 Та погубиха до две девойки; не светѣ
 До две девойки, едикъ невястж; не светѣ
 Тѣя плачеха, тѣя жалеха, не светѣ
 А невяста имъ тихо говори: не светѣ
 Мари Калино, мари малино, не светѣ
 Не дейте жяли, не дейте плака, не светѣ
 Азе да жалж азе да плачж,
 Дека бехъ снощи, дѣ ли самъ сега:

Своицъ бехъ вечеръ при прьво либе,
 При прьво либе, при мажко дете,
 Шюмъ крышете, нишанъ туряйте,
 Бележивайте равны друмове,
 Давно си приспимъ синчере-тъ,
 Та да си станемъ дома дас' идемъ
 Послушале ехъ две малки моми,
 Шюма крышеха, нишанъ туряха,
 Бележиле сж равни друмове,
 После приспале синчере-тъ,
 На си станяле дома утекле.

—

СВАДБАРСКА ПЪСЬНЬ.

Кои излизать отъ момкови за момктя.

Момкова майка пве:
 Момковата майка споредъ кума иде,
 Тася куму моли: куме светъ Юване!
 Нагадвай ми сына, сына Костадина,
 Че ми е сынъ глунавъ.

Изъ пжтя къмъ момк-тя пвктя:

Колко ми ся гори, Гори и долове
 До момни двори!—До тры гори ми ся
 До момни двори: Едната е гора

Гора люлекова, Втората е гора
 Гора босилкова, Третя ми е гора
 Гора страторова.

Изъ пълтя пълнѣтъ провлечено:

Съяла е Яна, се поле босилекъ,
 Не чюдатса Ени, ка го е съяла;
 На са чюдатъ Ени, ка го е поливала.

Кога додаты у момъ-тъ пълнѣтъ:

Я изведете ми Братовото либе
 Та да го видиме прѣлика ли ине
 На нашия братецъ. Ако ли ни пее
 Назадъ да ся врънемъ.

Кога прѣкриватъ момъ-тъ.

Ка ся предаде на прекриване
 Мома дѣвойкѣ!
 Нели ти е мило за твоѣ майкѣ
 Мома дѣвойкѣ!
 За твоѣ майкѣ и за твѣй баца
 Мома дѣвойкѣ!
 За твои брате и за твои сестры
 Мома дѣвойкѣ!

Отпѣва мома-та.

И да ми е мило, нема що да сторж:
 Войно има майкж, и мене е майка,
 Войно има бацж, и мене е баца,
 Войно има брате, и мене ся брате
 Войно има сестры, и мене ся сестры.

Изваждатъ момж-тжъ отъ дома и пѣкжтъ:

Постой ясно сльнице, постой та погльдай,
 Ка сж чедо дѣли отъ рожденнѣ майкж
 И отъ роженѣ бацж, отъ роженнѣ брате,
 И мѣлж сестрицж. —
 Остаи съ Богомъ мамо, остаи и процавай.

Бягаи, бягаи браино, давно утечеме
 Съ младж невястж, съ мѣлды девере,
 Съ стары сватове, и съ мѣлого кумове,
 Че е дѣ ни гонать Моминитѣ брате
 И вѣвъ друмы, кажжтъ, тежка войска иде
 Не е тежка войска, на е тежка свадба
 Съ младж невястж. —

Отваряйте черквы, че водимъ невястж
 Съ мѣлды девере.

Подиръ венчяванг.

Мари кажн Яно кой ти е изгьльг
 Златены венчила, а на деверытѣ
 Сребарны перицы.

Понатака.

Подвилял е вранъ конь, подвилялъ подумалъ. ||
 Дваж ходилъ на войскъ, трети път на Балградъ,
 Та ми не додѣж, сега ми додѣж.
 Съсь младъ невеста.

Дома на сръцане.

Радувайса мамо, че ти снахъ водимъ
 Снахъ и отиляхъ, да та отмишува
 Отъ сажъ работъ, за студена вода. —

Иж майка плела, плела и учила:
 Кога идень чедо на момковы двори
 Ти са често клавай коню до гриватъ
 Та ще излезе Яно момковата Майка.

И. Божество.

III НАРОДНА ПЕСНА III

БАЛЮРЪ ВОЙВОДА И ГЪРКИНА.

Отъ войска идеть Балюръ Войвода, 1
 По войска носить млада робина; 2
 Кудисагъ ми и широко поле, 3
 Курдисагъ ми и зелени чадаръ; 4
 Подъ чадаръ седить Балюръ Войвода, 5
 Млада робина простумъ му стоить; 6
 Диванъ му чинить, слуга му служить, 7
 Солдзи ми ронить какъ градон. 8
 Балюръ Войвода ми и онитить: 9
 Ай-ти робино, бела Гъркино, 10
 Що слуга служашъ и солдзи ронить? 11
 Какъ да не плачамъ, какъ да не жаямъ? 12
 Сумъ го остаяла мажкото дете
 Во темень керагъ съ раде нуцени;
 Му дошло време да се прекренишь. —
 Ай-ти робино бела Гъркино, 13
 Хайде ти оди, хай крени си го, 14
 Азатъ ти чинамъ да си го кренишь. (1) 15

(1) Старославянски обичай беше що войскарите се обходвеха со пленниците имъ како со свои люде, и ги оставаха свободни да останеть у нивъ, или да се вратеть дома, ако живене то мегу нивъ имъ се гледаше тежко. Тона потвърдава и таа песна, по која Войвода та отузатъ робината му да се вратить дома за да си прекренишь дете то.

ПОСЛОВИЦИ НАРОДНИ.

1. На два татка безъ кана.
2. Овой векъ, како снегъ.
3. Роди ме со касметъ та фарли ме на бунице.
4. Имашъ пара, имашъ фара.
5. Другъ ядигъ нездрелото, другему оскомината.
6. На чело Христоса, въ назуа дяволотъ.
7. Стъ чушь койнъ на полъ пакъ те сметинаеть.
8. Се посмеа харболъ на щарболъ.
9. Що е ракогъ, що му е сокогъ.
10. Близната жригъ е по блага отъ пченица.
11. Братъ брата не ранигъ тежко кой го немагъ.
12. Не учи старецъ да макатъ яйца.

Баеи на лиша

Лиша нива орамъ, непелъ семе сеямъ, тая нива, тоа
семе затри.

ЕГЮПТИНЪ (1) ДЕЛНА.

Егюптинъ даиѣ
Направенъ делна
За да се напсуеѣтъ,
И да се прочуеѣтъ,
Въ мало село влезе,
И отъ койнѣотъ слезе: —
Ей-ви бре гаури,
Слушайте каури!
На гозба ви ида,
Сака я да вида,
Какъ чекате гости
Много време има,
Една цела зима,
У васъ какъ се кана,
За да се парана
Съ кокошки печени
Со шекеръ золени.
Айде бре гаури,
Послушни каури,
Койнѣотъ нараните,
И мене зготвите
Кокоска печена.

(1) Циганинъ.

На ржженъ вжртена,
 И люта ракия,
 За да се напия;
 И погача нека
 Бидить бела мека.
 Погледните хубо
 На моево рубо;
 Яска сумъ дана
 И страшенъ делна;
 Ако се разлюта,
 На много не кюта;
 Беса, гора, сеча,
 На ржженъ ве печа;
 Ме разбрахте ега
 Що ви права сега!

Егюпската сила
 Сите уплашила;
 Стоеть кутри жени
 Отъ страхъ онемѣни;
 Гледеть даѣа страшенъ
 Со сабя опашенъ
 Со висока става
 Со калвакъ на глава,
 Съ вищоли нарѣденъ
 И со тубегъ вреденъ.

Сега що чиниме,
 Жените велѣха,
 На, ке загиниме,
 И солзи ронѣха,
 Кутрите станѣха,
 И ми побегнаха.

Мегю нимъ се згоди
 Едно моме умно,
 Му текна да оди
 На пихото гумно;
 На мѣжи да кажи,
 И да имъ разкажи,
 Дельо кондисвѣнк,
 И негово плащѣнк.
 Ходить летаѣцѣмъ,
 Съ рацѣте маѣцѣмъ;
 «Чиче златенъ тате,
 И ти мили брате!
 Дойде даѣа страшенъ,
 Со саба опѣшенъ,
 Со висока става,
 Со калнакъ на глава,
 Съ пищоли пареденъ,
 И со туфегъ вреденъ;
 Фати да се карать,
 И кокошка барать,
 На рѣженъ печѣна,
 Со шекеръ золѣна.
 Боже мой, страшило
 Отъ века не било!
 Съ еденъ гласъ ушлѣши,
 Сите жени ваши!»
 Селяните тамо,
 Како тва слушѣха,
 Съ вилите на рамо,
 Дома се вращѣха;
 Дѣля да покѣнетъ,
 И да го нарацѣтъ,
 Съ кокошка печѣна,
 На вили вѣртѣна.

Егюптинъ какъ седна,
 Окулу погледна,
 Куката и нѣма; (1)
 Жива душа нема;
 Да речиме право,
 Се разлюти здраво;
 Да се карать фати
 И главата клати: —
 А, що ке направа
 За моята слава;
 Секой ке ме види,
 А гяури гиди!
 Оганъ ке запали,
 Никого не жали;
 Люге ке опѣра.
 Кжде ке намера. —

Делната скочи
 Съ распалени очи;
 Но какъ виде тамо
 Вилите на рамо,
 Треската го стресе,
 Думать тве че се
 Туфедзи шарени
 На рамо фарлени,
 Че по вражка мера
 Се крена потера.

Отъ Ёгюпска сила
 Що се распалила
 Той спазени барать,
 И безъ да се карать,

1) Няма.

Какъ онастьность гледа,
 Спжривитъ безъ огледа;
 Туфеготъ оставать,
 Коиньотъ заборавасть,
 Фацать по плавини,
 За да не загини.
 Овици вскина
 По пуста плавина;
 Загина кремня
 Отъ подзе ремѣя;
 Сонни, падни, стани
 Со руби издрани
 Бега що ми бега,
 Ето ми го сега.

Врадзи какъ отбѣгна,

До жена си легна: —

Жено, заваль жено,

Сърде уплашено!

Юващина правамъ

За да се прославамъ,

А после се стегамъ

И що можа бегамъ!

К. Миладиновъ.

О ЛЮБОВНА НАРОДНА

П Ъ С Ъ Н Ъ .

Сасвирилъ ми е снѣ соколъ
Въ Арбанашко-то усове;
То не ми было снѣ соколъ,
Най ми е было младъ юнакъ.
Младъ юнакъ можъ водяше.
Мома-та му ся моляше:
Пусни мя пусни, юначе!
Ази съмъ твоя, та твоя;
На книга ти съмъ писана,
На кривакъ ти съмъ рѣзана!.....

Съобщилъ П. Тодоровъ.

тата Архиепископъ на Македония. То славянъ иже въ
Архиепископъ Молдавску е поименованъ Охридъ
и въставъ въ дѣлѣ на Илариѣтъ иже естъ Охридъ
и Кирилъ тако и Молдавскъ — Охридската Иерархия се въс-
продолжава на какаво то неспорно естъ. Во три третина
иже въ Охридската Иерархия се поименованъ Охридската

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЯ.

Охридската Иерархия. Иже въ Охридската Иерархия се поименованъ
Илариѣтъ отъ Юстиниана въ Охридъ, и въ Охридъ
въ 1808 по Хр. Охридъ Архиепископъ иже въ Охридъ

Овие дни получихме преписана ржкопись, која е любо-
питна и за викането отъ секакви места, и за широката
власть отъ Охридската Иерархия. И како во сегашното на-
ше поворудение, после скарбието на словестно корабоскарши-
вение, секой остатокъ е безценетъ камень за накупенето
отъ нашата старина, за това и мене слагаме обязаность да
не испущиме случай да обнародиме тая драгоценность.

Не е беше безполезно ако понапредъ фърлимъ нжъ
погледъ на тая широка Иерархия. Въ Охридъ понапредъ
беше Епископия. Но Юстинианъ за да честитъ отечеството
си е направилъ Архиепископия независима (въ 535 после Хр.).
Подвластни на неа епархии (окръзи) се споминветъ прибрежна
та Дакна, втората Македония, Панония и Акви, Епархия
отъ прибрежната Дакна. Самостоятелността отъ Архиеписко-
пията е потвърди совтора негова грамота (545 п. х.), во
коя подвластни епархии се споминветъ Дакна Медитеранна
(средназемна), Дакна Рипецна, Тривална, Дарданна, Горна
Мисна и Панонна. Сите Архиепископи бехъ четересетъ и
петъ, отъ кои първиотъ (535) Катилванъ, последниотъ Ио-
сафъ (1767) во време отъ Константинополскитъ Патриархъ
Самуила Византина. Краготъ отъ тая Архиепископия беше
билъ много широкъ. Георги Митрополитъ Молдавски гово-
ритъ, че Молдавската Митрополиа се покорявала на Охрид-
ската Архиепископия, и че тая се направила самостоятелна

отъ Андроника Палеолога. Ето словата негови: и взить Андроникъ) Митрополию Молдавскую съ подпослушанія Охрида и устави да будетъ аки Патриархъ якоже есть Охридъ и Кипръ тако и Молдава.» — Охридската Иерархия се распространила на западъ до невероятностъ. Во три грамоти, кои преписахме на Света-Гора во Болгарскиотъ Зографски манастиръ и коя подолу печатаме, се споминивтъ како Охр. Архиеп. Паиси даватъ соборна грамота на Тимофеа Митрополитъ отъ долина Италия, Сицилиа, Малта, и Далматина Но како во 1566 по Хр. Охрид. Архиепископна можела да има власть на тие места, и кои се тие Албанци и Гърци, кои се споминиветъ во грамотата; това инако не можиме да решиме, освенъ ако предвудуваме, че во Турското нашествие многу Гърци и Албанци се префарлиха на тие старни, каде имъ се испрацатъ Митрополитъ. Ево що пишеть грамотата:

Πατρις ἐλέη θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς, πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρῖδῶν,
καὶ πάσης Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ τῶν λοιπῶν.

Ἡ μετρέτης ἡμῶν μετὰ τῆς ἱερᾶς καὶ ἁγίας τῶν ἀρχιερέων τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἐν χ ρ̄ διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γραμματος κελθεῖ πάντας τοὺς τοῦ ἱεροῦ καταλόγου Γραικοὺς τε καὶ Ἀλβανίτας ἱερομονάχους μοναχοὺς, κληρικοὺς τε καὶ σταυροφόρους, ἱερεῖς, ἱεροδιακόνους καὶ ἀναγνώστας, καὶ ἄσπαντας, τοὺς ὑφ' ἡμῶν τῆς ἐκκλησίας, ἵνα ὅποτε θεωληθεῖν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πάσης ἰταλικῆς ἐπαρχίας, καὶ τῶν ἐνοριῶν αὐτῆς Ἀπουλίας, Ἀμπρουζης, Βασιλικᾶτα, Καλαβρίας Σικελίας, Μελίτης Δαλματίας, ὑπέρτατος καὶ ἔξαρχος πάσης θύσεως ὁ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετρέτητος Κύριος Τιμόθεος συγκροτῆται Σύνοδον ἐκκλησιαστικὴν καὶ προσκαλέσασθαι τοὺς ἀνωθεν εἰρημένους τοῦ ἱεροῦ καταλόγου, ἐτοίμους ἔχειν ἅπαντας, ὅπου ἂν τοῦ

ληται ὁ προρηθείς ἀρχιερέως ἕκαστος μετὰ τῆς δαπάνης καὶ ἐφοδίων αὐτοῦ, εἴτε ἐν Νεαπόλει, ἢ ἐν Απουλία, ἢ ἐν Αμπρούτζῃ, ἢ ἐν Βασιλικάτα, ἢ ἐν Καλαβρία, ἢ ἐν Μεσίγη τῆς Σικελίας, ἢ ἐν Δαλματίας ἅπαντας σπουδαίως συναχθῆναι ἐπὶ ὄρω ἀρχίας τε καὶ ἀφορισμοῦ. ἔτι δὲ διακαλυμμένα πάντας τοὺς ἐν κλήρῳ ὄντας, ἵνα, ὅταν, βουλῆθῃ ὁ εἰρημένος ἀρχιερέως εἰσέναι εἰς Αμπρούτζαν πάντας συνοδοιπορεῖν ἕως τοῦ ἀφικέσθαι εἰς Αμπρούτζαν, ἐκ δε Αμπρούτζας ἕως Βασιλικάτα, ἐκ δὲ Βασιλικάτα ἕως Καλαβρίας καὶ καθεξῆς εἰς ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν. ἦτοι τοὺς Καλαβροὺς ἕως Μεσίγης τῆς Σικελίας, τοὺς δὲ Σικελούς ἕως Μελίτης, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ ἐπανέρχασθαι αὐτὸν συνοδοιπορεῖν αὐτῇ ὡς ἄνωθεν ἔφημεν ἐν δὲ τοῖς οἰκίμασι τῶν εἰρημένων ἐκκλησιαστικῶν κατοικεῖν αὐτὸν χορηγούτων αὐτῶν αὐτῷ δαπάνας τε καὶ τὰς ἀναγκαίας χρείας αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὑπηρετούμενοις αὐτῷ καὶ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. πάντες δὲ οἱ ἄνωθεν εἰρημένοι ἐκκλησιαστικοὶ ἐγγύς ἀνωγρέους τῆ προειρημένῃ ἀρχιερεὶ διδόνωσαν μὴ τι φαῦλον κατ' ἐπαρχίας, ἢ ἀστοπὸν καὶ παράνομον πράξωσιν εἴτε φυγῇ λαθροῖα χροῖσονται προφασίζόμενοι ἄνοιαν ὅτωι τοῖσιν κελεύομεν γενέσθαι εἰς ἀποφάσεως ἐπὶ ὄρω ἀρχίας τε καὶ ἀφορισμοῦ. οἱ δὲ μὴ βουλόμενοι τοῦτο ποιῆσαι ἀνοποταξίᾳ δουλεύοντες τῷ ἡμέτερον καθολικῶν πρόσταγμα, ἀλλὰ, καταφρονουσι τοῦ ἰθιου ἀρχιερέως, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πνιρωτάτου ἀρχιερέως παιδευθῆτωσαν, ἐμβάλλοντος αὐτοὺς ἐν δεσμοτηρίῳ, ὑποδικούς τε ποιεῖτω τριηρικῇ ποινῇ ἐπὶ χρόνου ὡς ἂν δόξῃ αὐτῷ καὶ τὰ αὐτῶν πάντα ἱεράτα καὶ βιβλους καὶ ὑπόρχοντα λαμβανέτω, καὶ αὐτῷ δικαιοσύνη χωρὶς τινὸς ἀντιλογίας. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτων δόλωσιν ἐγένονε καὶ ὁ παρῶν ἔγγραφος τόμος ἀποφασιστικὸς παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἀρχιερέων τοῦ ἡμετέρου πατριαρχείου, καὶ ἐδόθη τῷ ῥηθέντι πνιρωτάτῳ μητροπολίτῃ τῆς ἰταλικῆς ἐπαρχίας καὶ τῶν ἐνοριῶν αὐτῆς, ἦτοι Απουτίας, Αμπρούτζας, Βασιλικάτα, Καλαβρίας, Σικελίας, Μελίτης, Δαλματίας ὑπερίτω καὶ καθολικῷ ἐξάρχῳ πάσης δόσεως τῷ ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐφ' ὄρου ζωῆς αὐτοῦ καὶ κατεσφραγίσθη μετὰ τῆς ἡμετέρας καθολικῆς σφραγίδος τῷ εὐαγγελισμῷ τῆς ὑπε-

ραγίας δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας μετὰ κυρίου πρα-
σίνης καὶ ὑπαγράφῃ τῇ ἰδίᾳ χερσὶ μετὰ πρασίνης ὡς εἶδισται τῇ
ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ πατριαρχείῳ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Αχ-
ριδῶν εἰς θεαίωσιν καὶ ἀσφαλείαν, ἐπὶ ἔτους ζ ο δ ἀπὸ κτίσεως
κόσμου ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν
α φ ε ζ μηνὶ Ἰουλίῳ μήτηρ θεοῦ.

Παῖσις ἐλέω θεοῦ Αρχιεπίσκοπος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς καὶ
πάσης Βουλγαρίας Σερβίας καὶ τῶν λοιπῶν.

ПРЕВОДЪ.

Нашей со Божя милость Епископъ отъ първата Юстини-
ана Охрида, и отъ всички Болгарна, Сърбна и проч.

Нашето смиренн со священнотъ и светинотъ Архирер-
ски соборъ отъ нашата во Христа църква, чрезъ настоицето
ни писмо повельвнть сите що се отъ священнотъ списокъ
Гърци и Албанци, священноиноци, иноци, духовни и кърсте-
носци, священници, священослужители и чтеци и сите цър-
ковни сановинци, що, кога-то ке поискать преосвященнотъ
Митрополитъ на сиотъ Италиански окръгъ (епархиа), и на
отделите му (епориа) Апулиа: Абруджа, Василиката, Кала-
вриа, Сицилиа, Малта, Далмацна, Пречестень и Ексархъ
(надвачалиникъ) на сиотъ Западъ, во свети духъ възлюбень
братъ и сослужитель на нашето смирение Госп. Тимоен да
оставить църковни соборъ и да ноканить горесказаните
люгк отъ священнотъ списокъ, сите да бидеть готови, за
да ходеть по него, кжде ке поискать горереченнотъ священно-
началиникъ (Архирер), секой со свое иждивение (харчъ) и
потребности, или въ Неаполъ, или въ Апулиа, или въ
Абруджа, или въ Василиката, или въ Калавриа, или въ си-
цилианската Месина, или въ Малта, или въ Далматна, сите
скоро да се собереть, подъ страхъ отъ праздность и отлжч-

вене (афорисмось). Уце повельвине сите духовни, що, кога ќе поискат реченотъ священоначалиникъ да излезитъ отъ Анулиа въ Абруджа, сите да соизтествуватъ со него, дури да стигнитъ въ Абруджа; а отъ Абруджа до Василиката, и отъ Василиката до Калавриа и така по така отъ окръгъ до окръгъ т. е. Калавриците до Сицилската Месина, а Сицилиците до Малта. Така и на врацането му да соизтествуватъ со него, како по горе рекохме; и во ежците отъ речените духовни лица тои да преседуватъ, и да му се даватъ вкдивеня и нужните потреби нему и на слугите му, и на койнѣте му. И сите горесказаните духовни лица да даваатъ доверенни рачтелства на горереченотъ священоначалиникъ, що не ќе сторатъ по окръгите нищо лошо, или неприлично и безаконо; и не ќе употребатъ скривно бегство, подправкѣмъ се (Профасизомени) че не знаеть.

Ега повельвине така да бидитъ непременно подъ страхъ отъ праздность и отлжвене. А тие що не ќе искатъ да сторатъ това, и не послушваатъ нашата соборна повеля, уце и презираатъ самнотъ священоначалиникъ, тие нека се наказветъ отъ истнотъ преосвещени Священоначалиникъ, нека се фърлюваатъ отъ него въ темница, нека бидетъ подседни на времето наказвение, како тои ќе расудитъ. Нека имъ зематъ нихните священни руби, книги, и имаиѣ, и нека ги усвонтъ безъ никакво противоречене. И за да се подтврдатъ тие се направи и настоящата писмена решителна книга отъ нашето смирене и отъ священнотъ соборъ отъ първосвещениците на нашата Патриархва, и се даде на горереченотъ преосвещени Митрополитъ отъ Италианската областъ и отъ неговите отдели, т. е. Анулиа, Абруджа, Василиката, Калавриа, Сицилиа, Малта, Далматна, на Преосвещеннотъ и соборнотъ (каволикось) надначалиникъ отъ снотъ Западъ, на возбубеннотъ во свети духъ братъ и сослужителъ на нашето смирене на сичкиотъ му животъ; и се занечата со нашнотъ соборни печатъ отъ Благовещение

отъ пресветата владичица наша и Приснодева Мариа со зеленъ восокъ, и се подписа собственорачно со зелено, како и обичан на нашата църква, въ Патриаршината отъ първата Юстиниана Охрида за увереностъ и подтверждение, въ година 7074 отъ создавна отъ Мир-овъ, а отъ воплощение отъ Христоса Богъ нашъ. 1566 (1566) въ мѣсецъ юля:

Паиси бо Божя милость Архиепископъ отъ първата Юстиниана Охрида, и отъ всичкиа Болгариа, отъ Сърбиа и проч.

Ево рѣкописать, кой други неколку имена споминивтъ отъ подвластните окръжи на Охридската Архиепископиа: тои се наиде во Патриархески кодиксъ въ Охридъ.

† С) Охридскѣя прѣстола ꙗко вѣски Българскѣи, наречемсе блаженнѣиша архіепископа (*) изрече ѿсѣгане нашего штеметѣла наѣти прѣсно подескою епархіе епископи, дакле сирѣчь Сгрочахѣе, Медитераніе сирѣчь Сгроческаѣя земля, и Дакроніе, сирѣчь, Сръскаѣя земля, до Западна мора, Рипиніе и Преклаіе сирѣчь отъ Дѣнака до Соадѣна, его же галголетсе Македоніа, и Каваланіе, и Мисіе горнее, сирѣчь ѿ Охрида до Явсона, до Коринала.

Приб. Първъ Болгарски епископъ, по свидетелството отъ Теофилакта, беше преподобни Климентъ во Белица или Дремица. Нему беше подарилъ великолещни ежци во Диавола, въ Охридъ и Главница Болгарскотъ царь Борисъ. Тои ум-

(1) Во първите времена сите Патриархи независими отъ него себеси се викале Архиепископи или найвѣдѣки свещеници. Во погорешната грамота Паиси се подививтъ епископъ, и се подививтъ Архиепископъ.

ре во време отъ Болг. царь Симеона 6424, или 916 после
Хрис. 27 юля. Надгробни неговъ надписьъ уще стоить во
соборната църква въ Охридъ: *ѸѸѸѸ* месеца ѸѸѸѸ престакии
ѸѸѸѸ КлиметъѸѸѸѸ СѸхритъски.

Ученикотъ отъ Преподобниотъ Климетъ Теофилактъ бе-
ше Архиепископъ Охридски. Мегю тие Архиепископи се
споминиветъ неколку Охридъяни.

К. Миладиновъ.

ПОСВЯЩАВАМЪ НА МОИЪ РОДИНЫ ВЪ Благд. Ч.

Байка на нашите мило прѣтели
Доброжелатели.
Вълкъ—ж ся оплаква на кума лѣса.
То дѣска ахъ, то утрѣ охъ,
А се за чуждо благо.

Ведъждь вълкъ-ж ся поплаквалъ
На мила драга кума лѣса,
Въздъжалъ и казвалъ:
Чи былъ е видѣлъ, былъ испатилъ
До гдѣ докара до тозъ караръ
Да ся развѣ просвѣщеніе
Между народность-та магарска.
Чи былъ е тозъ народецъ скотскій
Проклѣтъ и звѣрски,
Отървомъ много лонь и глунавъ,
И Богомъ данъ былъ самъ за тласка —
Пласка,
Търѣбие, хула и бодилцы
Чи той единъ е само знаятъ,
Можалъ,

Отъ сички те народы скотски,
 — Искусно, съ тактъ, съ приличны мѣрки,
 Въ тѣхъ
 Да ввожда свѣтъ и вѣра въ Бога,
 Науки доблести высоки,
 Высока нравственность, послушность.

«Нъ ще ль до нѣкогъ помнѣть тѣ
 «Това добро и ще ль мя споманувать?
 Изрекалъ тажно и сльзливо,
 «Е-схъ! до гдѣ янать-ж тѣхъ владѣ
 «Едвалъ ще видѣ прокопія!—»

«Ты днесъ го чукай по главнидра,
 «На умъ учи го ты за полза,
 «А сутрѣ то неблагодарно,

Безсрамотно,

«Готовъ-й сѣки кракъ да ритне:
 «Таквозъ и тѣхно въздаяне,
 «А сичко друго суета!»

«Ани съдра-ли си баръ
 Една иль двѣницѣ кожи въ даръ
 За свой то, куме, награжденє,
 Въ примѣрно тѣхно поучение?
 Лъкаво рече му кумица.»

«И колко, лесо, двѣ ли, три ли,
 «Речи хиляда, кой ги брѣи:
 «Що день, що новы кожи ся драли

Брали:

«Себеси можахъ ли азъ забрави,
 «Кога за тѣхъ съмъ губилъ здрави?!»

«Ехъ знай ми, куме, быще спомень»
 Въ народъ магарски просвѣщениы:
 Ако не твойтъ добры дѣи,
 Барь твоеите зжбы ще ся помнятъ.
 Кума му леса отговори.

Таквазъ не й вапта байка,
 Днесъ за днесъ, читатель:

И насъ дерать та грабять,
 Глобятъ.

И то безъ сѣкаква придирка
 Тжй минува.

Та чи не стигало и туй,
 Амь още чекать благодарность

Бать куми вълкъ
 Отъ родъ магарски.

17 марта 1860 г.

Москва.

ЗАГОРЕЦЪ.

Тональ свѣтъ,
День явилъ ся;
Гересь пѣтъ,
Появилъ ся;
Стани, стани,
Младъ Загорець!
Стани спрегни
Кроткы волецъ;
Дошла пролѣтъ
Снѣгъ стонилъ ся,
И шрькель ть
Появилъ ся;
Намъ запѣла
Ясна птичка;
Прелѣла
Ластавичка;
Ягне блѣ,
Въ ливаде-то;
Пиле пѣе,
По дрьве-то;
А ты седишь
При булче-то,
И играешь
Съсь коте-то.

Пролѣтъ мина,
 Дойде лѣто;
 Нашъ Загорець
 При булче-то;
 Мина лѣто,
 Дойде есень,
 Отъ пиле то
 Преста пѣсень,
 Младъ Загорець
 Нема брашно;
 Хладный вѣтрень
 Вѣе страшно,
 Есень пройде,
 Дойде зима;
 — И какъ пайде
 Вазе двама?
 Младый юнакъ
 Дрѣва носи,
 И безъ калпакъ
 Ноги боси;
 А невѣста
 Риза шие;
 Мажъ безъ мѣсто
 Жена бие.

ЖЕЛАНІЕ

Ахъ! ископан-мѣ
 Въ Черна-та-земля;
 Нѣ закопан-мѣ
 Въ глестъ-та-тревля.

Лале посади
 Надъ главъ-тж ми;
 Шибой посади,
 Надъ крака та ми,
 Кога-то дойде,
 Мой драгъ любезный,
 Надъ гробъ да найде,
 Шибой прелестный,
 Той ще ма спомни
 И ще въздъхне;
 А тогизъ мене
 Той ще да викне,
 «О! ниле мило!»
 «На дуна Паидо!»
 «Сръдце изгнило!»
 «Помогни Ладю!»
 «Хладно-то тѣло»
 «Да и цѣлува»
 И тогизъ смѣло,
 Азъ да издъхна

ПАСТЫРЬ.

На горы Балканскы, подъ ясно-то небо,
 Сладакъ зефиръ вѣе, люлекъ-тъ люлѣе
 И тишина влада, като въ пустынкъ;
 Нъ — я слушай, паствикъ, негдѣ овца блѣе,
 То-е вакло стадо и пастырь самичакъ,
 Денъ ноцѣ ходи въ темнотж джбокж,

По цѣлы мѣсѣци скита ся клетвичакъ,
 Свирка мила другарь, дрыжи безъ разлжж,
 Съ него вѣрно куче, другарь неразлжченъ,
 И пищовъ му раждивъ на ноѣсъ затакнать;
 Съ тѣхъ той преминува день тѣжакъ и млченъ,
 Кога влѣды дойджть стадо му распрнать,
 Какъ настыръ засвири милж пѣсенчнцъ,
 Вѣрный другарь куче въ очн-го поглѣдне,
 Тогазъ настыръ спомни свой-тж годеницъ
 И на срьдце тягость тогѣма му легне;
 Какъ малко посвири и свирка остави,
 Той поглѣдне стадо какъ пасѣ тревнцъ,
 Тогнзъ той отъ радость вснчко забурани,
 И забрани свож милж годеницъ.

НАСТЫРЪ

На томъ вѣснскы, вѣтъ кѣтъ вѣдо,
 Снѣжъ жѣръжѣтъ, вѣлжкъ-тж жѣръжѣтъ,
 И тннннж жѣръжѣтъ, кѣтъ жѣръжѣтъ,
 И — жѣръжѣтъ, вѣлжкъ жѣръжѣтъ,
 То-жѣ жѣръжѣтъ жѣръжѣтъ жѣръжѣтъ,
 Жѣръжѣтъ жѣръжѣтъ жѣръжѣтъ жѣръжѣтъ.

НАРОДНЫ ПОСЛОВИЦЫ.

(отъ Младиновы — ать сборникъ).

Кой седить подъ круша, той идить крушите.
 Говоримъ-ти керко, дощайкасе снао (1).
 Така глава, таковъ бричъ.
 Какъ си дробилъ, така саркай.
 Отъ мушичка (2) кървавица.
 Дека оди Волче се градь го талче.
 Дека оди Ешко се по него тежко.
 Кжтадена невестица, на великденъ сиротица.
 Петина петина не чекасть.
 Св имать мувата на каната.
 Повели лисицата, лисицата опашката.
 Сима мушница на капица.
 Сакаемъ Кошута рогови, остана и безъ уши.
 Знаеть свина да ядить диня?
 Мечката тесто валеше, повике го лапаше,
 Со деца не саркай млеко.
 Со едно пиле не идить лето.
 Тронца на душа, единъ за гуша.

(*) Тебе думамъ дъще, уейщайся снахо.

(**) Голѣмо чърво.

На дявлата му темиян не даватъ.
 Кога я заиграѡъ, тога се вруши таванотъ.
 Како сърдце болило, така очи плакали.
 Коя страчка безъ онашка.
 Самъ пейтъ, самъ свирить.
 Два питача и една врата.
 Го касна змия, го страхъ и отъ гущерица.
 Хитра була — празна кула.
 Що ти требить онашка.
 Какъ ке солишь, такъ ке ядишь.
 Со твоята налица по твоята главница.
 Ни оди, ни сѣди.
 Кѣде плювамъ не лижамъ.
 Рани куче да те лантъ.
 Не и цвекъ да го помирисашь.
 Таква глаа, таква капа.
 Ако варишь пжтотъ варвить.
 Тумба, тумба за три дни, оѡъ леле за све дни.
 Волкъ клечать надъ село.
 Акъ не течить канить.
 Ако ѡ пасать тревата, корената стобеть.
 Смирны калугери среда — петокъ мърсагъ.
 Кому майка, кому мащиха,
 Волкотъ не чувать настарма.
 Подъ рогузъ му пуцать водата.
 Кога ке си видить тилотъ.
 Кога нусин коня рога.
 Той не пайде кокошка, попадна на врана.
 Сладко благо—кръвъ излеговить.
 Убанте круши ги ядать свините.
 Ти ставамъ ленъ да те сторамъ слѣнь,
 Медъ яда, киселина м' излеговить.
 Глаата въ пошви, рацете на тилотъ.
 Те любить како снегъ въ пазуа.

Татковни бъркотини синоини сиротини.

Дай ми ножъ да те заколя.

Ке се наидить магарето трицы, ке фати да фарлятъ
задницы.

Дай ми очите да те водамъ.

Църно магаре. белъ зобъ.

Намери баба хавано, а иска и щипано.

Дай си мжко жепата, а ти иди въ трънето.

Даде баба пара да се фатить на хорото, даде и двѣ
да я пуснатъ, но я не пущатъ.

Лудъ свири, лудъ играе; кой го гледа умъ нема.

Чужинотъ лебъ жбни кършитъ.

ПРОШЕТА.

«Золъ търнь, зла коначка»

Нар. послов.

(Посвящавамъ Д. Миладинову)

Какъ етъ драго, какъ етъ мило,
Все що Българско народно
А що Гърчко, пусто было,
Недостойно и противно.

Бѣше глѣбока зора. Гледашъ небо-то, ток' бѣлѣтъ, ток'
чърнѣтъ; покрьено оно съ чърна мрежа, коя то вече ма-
лу помалу, но неустѣно чърный-тъ си цвѣтъ (боа) премѣну-
ваше на бѣлъ. Разгърснаты-те звѣзды вече бѣха хванале да
ся гасать; едни отъ нѣхъ вече совсѣмъ бѣха ся скрыли, а
други още слеха съ своя-та си слаба свѣтлина, божемъ не
щеха да ся поклонатъ на сынцѣ-то, кое-то току що бѣше
обърнало пѣтъ-тъ си конь наша-та страна. Всегде тихо; ни-
що не ся слушать. освѣтъ кое кѣде и това негде далеко,
одвай ся чуетъ псешки лай; та още тихій и тънкій вѣтеръ
дѣшаше млади-те още лѣстя на разцвѣтнаты-те дървѣя, и
като пролождаше чрезъ нѣхъ, пропущаше таковъ запахъ ко-
го-то толку усѣтахме, но нѣма за него не вахождахме. Не
помиа много время, и ево славей-тъ ся разбуди отъ слад-
кѣй-тъ си сонь. Щастлива-та оваа птичка, съ своя-та сладко-

гласна пѣсня даде вы да познаете яе скоро утро, че скоро сълнце-то ще блъснѣтъ; слушайки пѣсня-та на славей-тъ, човѣкъ и безъ да ще, ке рѣчить, че она благодарѣтъ Бога. Полна-та ясна мѣсечина, припикаше по широко-то небо, което вече бѣше хвавало да засниѣвать, да ся облекувать въ бѣла мрежа... Блъсна златно-то сълнце, пусна си първы лучи; разбудиха ся и всички други птички, пропуснаха си свои гласове. Лучи-те на сълнце-то представиха на наши-те очи, широко равно поле; зелено оно шарено; и какъ зелено? какъ шарено? Чудно пѣщо свѣтъ-тъ! Овде Понадика, тамо Темянушка, онамо Пеперуга, потамо Детелина; ево и пивы-те; покryены съ всякакви жита, отъ кои-то повысока бѣше рѣжь-та, коя-то съ свои те класове наведены надолу, весело си растеше, и ся гордеше че она бѣше преднарила други-те жита. Съсь таква една тишина, но таква една ширива, мълчейки пажувахме я и мой-тъ прѣятели Здраве. Ходехме, ходехме, но все мълчехме, но пѣкоганъ ся погледнувахме и накъ нищо. Зачу ся кротко шуменье; послѣ пѣколко чекори, и предъ очите вы яви ся малка рѣчица, но скоротечлива; съ своя мирна бързость рѣчица-та, ся валкаше по малки-те камчия, отъ кои-то едни бѣха бѣли, други чърны, а третѣ шарены, като съ злато посипаны; едни совсѣмъ мазны, други вайгалесты, третѣ совсѣмъ кржлы. Лучи-те на сълнце-то като проходаха чрезъ быстра-та вода, показваха нѣ дно то на рѣчица-та. Тукъ при тая рѣчица, безъ да шеме обонца-та застапахме. Здраве си засука рѣкави-те, показа си два крѣпки лакти, ся придвижи до брѣгъ-тъ, изми си лице-то, пози-те, набра си пѣколко камчия кржлы, и дойде до мене, конто държехъ въ рѣка-та си френска ситара и дымѣхъ.

— За що ти сѣтъ Здраве камчия-та?

— Какъ за що? А малка-та ми сестра Цвѣта, любить да играть *пешъ* — *камень* ке и ги отнесамъ века ся порадувать. Дай и я да подымамъ малу;

— Я дадохъ му друга сигара; онъ я завали и сѣднахме на мекка Детелина. Послѣ нѣколко си минути, че ми ся искаше да бърборамъ обърнахъ ся конь него.

— Къде ходиме Здраве?

— Какъ къде? Заборави? Въ село въ Върбани. Опули ся на право; епо гледашъ редомъ три села, средно-то етъ наше. . . Скоро часъ-тъ деветъ, нека пойдиме поскоро, а тамъ ке ся починиме, ке си покасниме, баница, мѣко прѣсно, кисело, пресника, матеница, и що ни ся поискать,

Веднождъ станахме, търгнахме и поляка поляка, достигнахме въ село. Бѣше десетый часъ кога мы влегохме въ къща-та на старей-та стоява. Дома никого не наидохме, толку двѣ малки дѣчния, едно-то петгодишно, друго-то тригодишно, кон-то държеше ги на скуть-тъ си друго поголѣмо момиче десетгодишно.

— Петкано мори, рѣче Здраве. Къде сетъ мори мама-ти, тейко ти!

— Въ църква, баче Здраве, въ църква сетъ всичко село. Денеска етъ Духовъ день. Толку мене оставиха, да вардамъ Божина и Цвѣтка, отговори момиче-то съ жалостень гласъ, че него не зедоха въ църква.

Кой не знаеть Български-те църкви по села-та? Четыри голеи зидове безъ покровъ; оltарь-тъ раздѣленъ съсъ Американско платно; двѣ три стари икони; ево ви всичка църква. И ако не, вси-те села, то навѣрно повече-то отъ нихъ, ако и да имають църква, они не ся различавать отъ В. . . конюшница; и многу села совършавать Божественно-то Богослужение подъ открыенно небо. . . Кутра сврота България! Дали царь-тъ не давань *ферманъ* да ся строятъ църкви, или твои-те жедны *фанариоти*, съ сребро-то, и съ злато-то, кое-то давають твои-те бѣдни сынове покрывають свои-те *коляски* и *парюлета*? . . .

Кога мы влегохме, Понъ-тъ вече съ священна-та чаша въ ради, произносеше «Мета фову Теу» а сынъ му момиче

около шестнайсетъ години прочита, Идмешъ то фось то
алитиновъ. . . . Послѣ нѣколку си минути, Понъ-тъ кончи;
народъ-тъ излезе вонка, жены-те ся разтърсваха по гробища-
та. Найпослѣ излѣгохме и мы. Раздадохъ ся жалостны гла-
сове; тукъ майка оплакуватъ сына си, кого-то убилъ Тур-
чинъ; тамъ млада невѣста тажить мъжа си, кой-то изгнилъ
въ Владыкова-та темница, че не можель до доплатить двѣ-
те хіляди гроша за вѣнчаванъе-то му. . . . ево ся яви и
Понъ-тъ съ каделица-та въ рака, и отъ гробъ на гробъ пре-
ндуваше и читеше молитва за души-те на мъртвы-те. Понъ-тъ
обыкновенно зимаше въ рака чеша съ вино, и като произ-
носеше нѣколку си пъти «Кири ленсонъ» и «Анапансонъ тоуъ
дуловъ су Петко» поливаше гробъ-тъ съ вино, и като земе-
ше грошъ, или васьмце свила (коврина) или везана кърпа,
прескокаше на другъ гробъ. Послѣ нѣколко время, ся при-
близи до единъ гробъ, кого-то бѣха обколели: една стара
баба и три нейны снахи. Като видѣха они Понъ-тъ веднождъ
станаха на нози, и се прекръстиха. Но кога Понъ-тъ нача
да мърморить обыкновенны-те Гърцки слова, баба-та
пресѣкна му слова-та.

— Не така отче Поне, не така, рѣче баба-та.

— Ами како? отговори Понъ-тъ.

— Инако отче Поне инако. Тука давна бѣхъ на базаръ
въ градъ. Бѣше доцна и я останахъ да пощувамъ въ градъ.
На другій-тъ день бѣше ведѣла и отидохъ въ църква. Тамо
градски-те Понове инако читаха. Они не ведѣха «ети кети,
и, Кири ленсонъ» Инако отче поне инако. Тамъ я чухъ
«Наки и наки . . . Господи Исусе Христе . . . Пречиста Бо-
городице . . . Господи помилуй . . . Я бѣхъ и на тамонини
те гробища; понъ-тъ инако пѣше, не какъ ты отче поне.—
Понъ-тъ чистъ Българинъ, като не знаеше да чатать по
Български, остана какъ закованъ. . . . Промърмори нѣщич-
ко по Гърцки, но гласно произнесе; Святый Боже . . . Гос-
поди помилуй. . . и Богъ да го простишь. Тая нѣколку си

слова Български, успокоиха старичка-та, коя-то бакна му
ръка и даде му едно петаче.

— Попь-ть хвърли на земля петаче-то. «Грошь бабо грошь.»

— Отче Попе! Живь ми Богъ, нема повече, проговори
стара-та.

— Грошь, грошь! или сега ке отиѣмъ.

— Отче Попе! жива ми Ристана немамъ; отговори съ
съзри въ очи-те старичка-та и погледна жалостно на една
отъ снахи-те си, коя-то велеха Ристана.

— Не! ке отиѣмъ. «Не Святый Боже, не святый крѣп-
кій, не святый безсмертный, не помилуй насъ!» Не Богъ
да го простить.

Писна стара-та, плачить сирота, писнаха снахи-те, па-
днаха на колѣна, молятъ Попь-ть, о за Бога! Попе не от-
пѣвай; дома има една ока изварка и десеть яйца, доди
земи чи, толку не отпѣвай.

— Ехъ Бабо! Рече Попь-ть. Гледать Господь че етъ грѣ-
хота; гледать и твоя-та саромация, но гледать и моя-та.
Богъ да етъ на помощь и тебѣ и менѣ, двѣстѣ гроша бабо,
требать за Владыка-та. А я спромахъ, кѣде да ги нап-
дамъ? Кому първо, кому пайносѣ? Менѣ ли кой-то имамъ
шесть дечивя, или нему?

— Охъ! Охъ! Отче Попе, тежки времена, тежки нусти-
те; пахрани Ага-та, пахрани Владыка-та; а ты? ты гладу-
вай. Не така было въ старо время, не така было при краля
Марка. Въ наше село бѣха седумдесеть църкви, а сега нема
ниедна. Владыка-та живѣлъ съ малку колку да ся хра-
нить. Тежки времена отче Попе, тежки нусти-те! за-
плака стара-та заплака и Попь-ть.

— Попь-ть свърши си своя-та работа. На широко-то зеле-
но поле, близу до гробница-та разпостлаха дълги тканци
(пешкире) на кои-то накладоха блюди-те (блюдо съ варена
пченица) и землены каленици съ ястие. Начна ся раздаване-
то за душа. Тамъ ке видѣше и мясо, и прѣши, и круши, и

бодно, а едно отъ нихъ, види ся че бѣше поостроумно
выкна.

— Щъркъ! Щъркъ! И ся раздаде громъкъ смѣхъ между
дѣчнвата.

— Ахъ ты несей сыну! Извыкна старецъ-тъ. Хватете го
мори. Дѣтето побѣгна вонка, а по него и други-те дѣчнва.
Мы усмирихме старецъ-тъ, да не ся сърдитъ, че дѣте-то
стори, това което треба, като дѣте.

Кому неизвѣстно, съ каква радость, съ какво простоду-
шіе, нашій солянецъ дочекувать гостите си? Кому неиз-
вѣстно селско-то Българско гостепрѣимство? Веднождъ стави
ся чествна търпеза; нѣколко си малки земнениы ваганчнны
панци) съ сухо грозде, и съ домашно сувано благо, нѣ-
колко си панци съ кисело млеко, други съ прѣсно сврѣше,
два три букара съ превареница (ракія) стоѣха предъ насъ.
Старецъ-тъ како що етъ обичай, зеде букаръ-тъ ся прекръ-
сти, и начина да благословувать.

«Господи Ісусе Хрісте! Пречиста Богородице! Святый
Нікола и вси Святци да сетъ на помощь! И денешна Свята
Троица да етъ на помощь. Богъ да дадять, що ны сърдце
сакать. Да ся родить живо и вино. Колку зърна, толку
осмаци. Колку гроздове, толку бочки. Богъ да простить и
мъртвы души! А вамъ млада, хубавы невѣсты. А вамъ
момы, хубавы момчнны. Миръ и милость на вси-те. здра-
вы были!»

— На здравье дѣдо Стояне! рѣкохме мы. И старецъ-тъ
крена букаръ-тъ, кого-то донесе донолу. Послѣ старецъ-тъ
сѣщо-то повторихме и мы; повториха и сынове-те; съ едно
слово всите. Ставиха и ястія-та: погача отъ чисто брашно,
испечена въ потница, дѣло печенно агне, дѣло печенно
прасе, една Баница, отъ която масъ-та капеше. Ево каква
бѣше селска-та наша гозба!..

Во время-то на ручекъ-тъ, съ отвори разговоръ за многу
нѣща. Споминахме пайпървень нивы-те, научихме и за ло-

зя-та, овци-те; како въ сегашно время всичко оскъпело, како нема правосъдіе, ни при Ага-та, ни при Владыка-та...

— Тежки времня сыно, тежки нусти-те! Богъ да ны етъ на помощ!

— А за що тежки дѣдо Стояне? Не такъ ли живѣяли въ старо время? рѣче Здраве. —

— А защо ти етъ старо время сыно? Ты понытай како живѣме сега, а старо время вече старо, вече помивало; а що поминувать не ся вращать. Онудете ся ево онде (и старецъ-тъ показа съ палець-тъ) гледате ли тыя развалины? Тыя, велать, сѣть Маркови кули: тамъ и Маркови църкви, тамъ и Маркова житница, Маркова баня, и разбой на Марковица. . . Такъ сыно, вые не вѣрувате; вамъ ви ся чинить че товаеъ приказка; а менѣ не, че менѣ казвалъ етъ дѣдо ми, а на дѣда ми, дѣдо му. . . Е! сыно, това етъ истина. И толку Марко ли былъ? Не, сынковци не! Въ старо время были: и Дойчнѣ (въ Солуѣ още кости-то му висать на *Демурь—Канѣ*), и Янкула Войвода, и Мино Костурче, и дѣте Дукадиче. . .

Старець-тъ тука заплака, сълзы-те ядры като дренки, капеха изъ очите му и ся валкаха по лице-то му; а други застануваха на сива-та брада.

— Тежки времня, тежки нусти-те! Е! сыно, помнамъ какъ разказуваше дѣдо ми — Богъ да го простить — че у насъ было царство, че царствуваъ. . . Ехъ! обѣлѣха ми космы те, нищо не момнамъ. Помнишь ли ты мори Гроздо? . . . Не, не, текна ми . . . Дѣдо разказуваше че царствуваъ Симѣонъ, та Шишманъ, а Краль Марко былъ Шишмановъ зегъ, та Страшимѣръ, и други многу; не запомнихъ на всички имена-та имъ. Патрикъ-тъ не сѣделъ въ Стамболъ като сега, но не далеко отъ насъ, въ Охридъ; че инак-ви были тогашны-те Владыци и Попове; не, като сегашны-те, кои то яхаатъ на конь и шіать *парюле*. . . че въ църква ся иѣяло по старо, и не като сега Кири денсонъ и ети

кети». . . . инако сыноко читали, инако по старински; не знамъ како по старински; помнамъ толку, че кога дѣдо бѣше живъ, имаше дѣла врки съ стари книги, писаны на зайчки кожи. Кога умираше варѣча нъ, да ги отнесиме въ монастырь, въ кого-то имало много други книги като наши-те. . . . Я оломани отнесохъ ги; бѣше соборъ; ся згоди тамо сегашний Владыка. Онъ поныта Игумень-тъ, има ли нѣщо старо въ монастырь-тъ? — Игумень-тъ каза че имало книги, кои-то ся валкаатъ по лавани те. — Заповѣда Владыката събраха всички книги. Охъ! сыноко, направиха цѣло куннице; като сега, помнамъ, имаше двѣ коли да кренишь. — Огнѣ, рѣче Владыка-та, огнѣ? Тѣя сетъ еврейски и френски книги. . . . Изгорѣха ги сыноко, като слама. . . . А сега сами помислите какво время достигнало.

Тука старецъ-тъ пресѣкна си рѣчь-та, че бѣше му, засъхнало гърло-то, но като го напони съ превареница, пакъ начва такъ.

— Гледате ли? Богъ даде ми шестъмина сынове; время дойде оженихъ ги, добухъ си шесть снахи: Гроза, Цѣта, Петкана, Гюргя, Велика и Ружа; а знаете ли колку сетъ скъпи менѣ они? Скъпи, многу скъпи, Колку влажна на глава-та имъ, толку грошове съмъ далъ. Е! сыновци, у мене бѣха, цѣло стадо овци, цѣло стадо крави; а камо ги? Лѣтнаха, продадохъ ги, за да оженамъ сынове-те си. За вѣнчаванье по хляда, да на Дякотъ стотникъ, на Питронъ-тъ му двѣстѣ, на градскій-тъ старея петдесетъ; кому двѣстѣ, кому триста, кому и петъ стотини. . . . Ся згоди една отъ нихъ да етъ бѣгалка; побѣгна она за сына ми. Нощъ бѣше кога оба-та, сынъ ми и снаха ми ся явиха у мене.

«Татко, велить, найдохъ си жена, не быди мотъ вѣнчай насъ. Я нея милувамъ. (обичамъ) а ако не, ке побѣгнамъ къде очи гледаатъ.» Татчѣ, велить мома-та, я ке ти быдамъ снаха. Терай ме, бий ме, убий ме, отъ прагъ-тъ вонка не излегувамъ, «Богъ да етъ на добро, казвамъ я, да подума-

ме сыноко. — Не, нема думанье, велить сынъ ми, сутра право въ градъ, право у Владыка-та, давай що ке давангь, вѣнчай насъ. — Ставахъ сыновци, утромъ рано, натоварихъ магаре-то съ четири гуски и едно прасе, и право въ градъ. Въ градъ купихъ двѣ оки тютунъ, двѣ оки кафе, тапетъ оки шекеръ, и право при Владыка-та. Влегохъ при него, наднахъ на земля, поклонихъ ся и цѣлвахъ му рака. Благословите! Велямъ я, и нарѣдихъ му дарове-те.

— А! Чорбаджи Стояне, велить онъ, *хошь гелдинъ, хошь гелдинъ, не варъ, не юкъ?*

— Нищо. При ваши-те молитви, всичко здраво, живо, всичко харно. Така и тана; въ къща-та ми бѣгалка; искать да ся мажишъ за сына ми; каковъ ке быдигь вашій благословъ? — Онъ сыновци, плесна си раци те и влезе Питропъ-тъ му кому-то рѣче.

— Пана Коста, *соръ шуку не деуръ, не истеуръ?*

— Я разказахъ му сичка-та работа, а онъ на Владыка-та. Помѣкнаха они, подумаха, поговориха по между си не по Турски и не по нашински. «Слушай, рѣче ми Попъ Коста-динъ, слушай Стояне. Владыка-та велить, да донесигь и момче-то и мома-та, да видигь искать ли ся они; че инако не даватъ законъ и тогай ке дадигь благословъ. Ходи со здравье сега Стояне, а утре дойдете съ мома-та и съ момче-то. — На късо, сыноко, на другій день пакъ са явихме при Владыка-та. — Искангь ли мори да са мажишъ за него?» — Искамъ, велить мома-та. — Не на сила ли те зеде, не те ми измамилъ? — Не отче Попе, Богъ ми душа, и сама побѣгнахъ по него. — Тогай сыновци, врагъ ти знангь каго направиха, донесоха единъ селянецъ, отъ момино-то село, кой то каза че сынъ ми на сила измамилъ мома-та.

— А? *Гюрдуиъ ми не турлу ишъ плини?* Олмазъ! Нахмури си везди-те, а на Питропъ-тъ му проговори иѣщо не по нашински, не по Турски.

— Не бывать Стояне не бывать, рѣче ми Попъ Коста

динь, законъ не давать, че законъ искать миръ и милость, а не сила.

— Ей! сынокъ, тогай рѣкохъ на сына ми, гледанъ ли че не давать законъ?

— Какъ не давать законъ, кога законъ искать миръ и милость, а мы ся милуваме; ево мома-та нека я пытаатъ. Богъ и душа Ружо, кажи право милуванъ ли мя?

— Я ако не го милувахъ, отче Попе, рѣче мома-та, не бѣгахъ по него; ся турчамъ ама не го оставамъ.

— Давай що ке даванъ татко, назадъ не оставай, рѣче сынъ ми.

Пулитъ ся Владыка-та, пулитъ ся и Пітроиць-тъ му *Бешъ бикъ грошъ башка турлу олмазъ; истемесе аурунъ шу дынсызи брага-да.* Тогай Попъ Костадинъ обърна ся конь мене. «Не бывать дѣдо Стояне не бывать, законъ не давать, но съ неговъ благословъ вничко бывать. Петъ хіляди гроша и все не быдить.»

— Скъпъ му етъ благословъ-тъ отче Попе, да му имаме молитва-та. Гледать Господь отче Попе грѣхота етъ. Сиромасы люди, селяни, дека ке наждамъ толку сребро. Владыка-та зимать шестнайсеть за първа свадба, триесеть и два за втора, петдесеть за трета. А за моя та че етъ бѣгалка нека земить сто.

— *Биръ кърмъзи атче ашак олмазъ. Бешъ бикъ башка турлу олмазъ. Дишари шу казнь кафали Буларъ.* И треси ся брада-та му треси ся, като прѣчка. Излегохме вошка. Думахме сынковцы мысляхне, нустихме, шурихме; плачить мома-та плачить и сынъ ми.

— А що татко рѣче сынъ ми, или давай що ке даванъ или ай да си пойдемъ, ке живѣиме и невѣчаны.

— Залудеъ ли си сынокъ? Ни татко ти, ни дѣдо ти, ни предѣдо ти не имали жены невѣчаны, къде ся чуло разбрало можъ невѣчанъ да быдить... Къде ся чуло разбрало петъ хіляды гроша за вѣнецъ?...

— А що вы по пустина говорете, рече Понь Костадинь: или пуцете мома-та, или петь хілады, или ке изгинете въ желѣза като исп, ако ожевши съва ти безъ вѣчаванье.

Староць-тъ не щеше вече да разказувать, но молби-те мои и Здравени го натераха да досвършишь. «Дайте отъ лютата, гърло-то ми ся иссуши, да бы знія лютица!... и не договори. Дадохме му и превареница, и пакъ почна да разказувать тагъ.

— Мыслѣхъ мыслѣхъ чеда-мон, па ся домыслихъ. Нема що да ся чинить, велямъ самъ собѣ си; нагоре високо, надолу глибоко; надесно планина, налѣво рѣка. Гледамъ пельста та и момче-то, плачатъ гутри-те плачатъ дори хлъцкають. Отъ жалости, тѣга надна ми на душа-та ми! Ех! рекохъ си, лѣтнаха овци-те. Милы овци-те по мило и чедо-то. А що? велямъ, сыну да продаши овци-те? «Како знаши татче, така направи, твоя стока сеть, а я мома-та не оставямъ, и ке хватамъ кѣде очи гледають.» Тогай обърнахъ ся на Пітровь-тъ. Отче Поне велямъ, не бывать ли подолу?—«Не! Велить, прикажи!» Отче Поне, хілади!—и не погледнувать. Отче Поне, двѣ хілади!—ся насмѣхна. Но пакъ пахмури си лице-то, и палютево ми си оули и проговори, че многу слова говорятъ на водонца, а оуде едно, та гъсо, петь хілади. О! Какъ бѣше тежко на душа-та ми! Подумахъ да се. И послѣ нема отъ жива планина-та, нема отъ здрава шума-та. Но пѣщо ми шепотеше? зима отъ силна, шума нема. Господи прости ме! Ех! Чеда, многу ви додѣвамъ съ мое-то бърборенье. А треба да ви докажамъ; простете ми че ке ви докажамъ кое-нако, па двѣ на три. Гледате ли? Бради-та ми совѣмъ обѣлыла. А отъ що? . . . Имяе Бога! — Найпослѣ чедо мои, наднахъ на колѣна, оцѣлвахъ му пола-та за имя Божію, отче Поне; свѣрши ми работа; сево три хілади; позече, живи Господи, нема; що ке чинамъ, така было речено, зми отче Поне три хілади. — Тутъ Пітровь-тъ ся насмѣхна и влезе при

Влады-така Шюнка, не ся иссуши, и выкнаха насъ при него. Бывать не бывать, законъ не давати, но законъ съ неговъ благословь ся премѣнுவать. «Нека сеть благословенны младоженци-те рѣче Владыка-та». Така сышко, съ триста силы, съ триста жки оженихъ послѣдвий-ть сынъ. Помнете ли мори? А! Молчете, а сто овци и петь криви, дагъ сьмъ за васъ. . . . Ова егъ цвѣте, спроти това, кое сьмъ претрпѣль на овой бѣль свѣтъ. . . Ехъ! Богъ нека прощавать! . . . Така было писано да търпиме на наши грѣхове!

— «Търпѣние, спасение! дѣдо Стояне, рѣче Здраве.

— Така, така, «търпѣние спасение» а кожа-та на греди.

— Здравье, дѣдо Стояне, здравье!

— А голо здравье, готова треска, чеда. . . . Стига ни бърборехъ; отъ мое-то бърборенье, глава ке ве заболить рѣче старецъ-тъ и замълкна.

Дълго бѣше, послѣ това, наше-то мълченье; никой ни слово не проговори повече; на всички-те усти-те бѣха затворенны; на всички-те главн-те бѣха наведенны; на всички-те очи-те гледаха предъ себѣ си на земля; ни едному клепки не мърдаха. Загина тая прежна руменость отъ образы-те имъ; лице-то имъ, ни бѣло ни жыло. Видна бѣше сърдечна жалость; видна бѣше отъ душа тѣга. Кога-то сърдце-то страдати, иснати да ся освободить отъ това страданье; търсень иѣщо похарно, посвободно. Но кога-то сърдце-то не знавьтъ, или не можить да достигвьтъ, това кое-то търсень, тогай толку сълзы-те сеть нему утѣмба. И ево изъ очи-те на всякого скокнаха сълзы; ядри ядри они, като дренки, жежки жежки они като вреза вода; испариха ся едни, скокнаха други. А душа мълчить та мълчить; никакво ронтуванье. Милый Боже! Що усѣщаха тѣя души? . . . Много, много иѣщо усѣщаха, но не можеха да разкажать, че они бѣха иѣми. Онѣмѣха, онѣмѣха кутри-те; напредъ здравы, силны, а сега болны и слабы. А кой ги онѣми, кой ги ослаби? . . .

При такво мълчавво душевно скърбенье, веднождъ ся разчу высокъ гласъ отъ нѣсна.

«Ся похвали жыта дуия во градина-та,

Ахъ като мене, спроти мене нигде немате.

Пакъ я дочу яболкница во градина-та.

Що ся хвалишь жыта дюньо кошоглавицо

Като мене спроти мене нигде немате.

Пакъ я дочу крива лоза въ градина-та

Що ся хвалишь яболкница, ты шупливица.

— Идете, идете чеда, повеселете ся малку; вы сте още млади и оставете дѣда ви да поспиеть.

Послушахме мы старецъ-тъ; излегохме вонка на гумно. Гумно-то, рамно, чисто, изметено. Тамъ бѣше ся собрало всичко село: тамъ и стары и млади, и мжики и жены, и невѣсты и дѣвойки. Тамъ ке видѣше дѣвойки отъ десеть годины и нагоре, т. е. и петвайсетъ годишны, и двайсетъ годишны, пмаше и двйсаеть и петъ годишны. Можить да ся покажить чудно че мома-та останувать не мжжена до двайсетъ и петъ годины. Не знамъ како по другите земли, по въ Долна-България, найповече въ Български-те села, ке видите многу дѣвойки, кои-то остйнуваатъ цѣломждрены до двайсетъ и петъ годины и повече. Велямъ въ села-та, а не въ градове-те; че въ градове-те ся появи друга поразія; че чистота-та на правн-те, простота-та, простодушіе-то, качества съ кои-то са отличаваатъ Българяки-те, народны-те дрехи, вече начнаха да ся прощаваатъ съ градове-те. Кой ке мн рѣчить, че въ голѣми-те градове Български, п. пр. въ Солунъ, Битоля, Филибе, Едрене, и други градове, че ке срѣтите жена или дѣвойка, облечена съ дълга домашна кошуля, (риза) съ околия-та, градинки-тъ и ржавке-те шарены? Съ бѣла сая, съ космыте на глава-та наплетены на иѣколко ситны плетенки? Наистина ке срѣтне жены облечены съ народны дрехи. Но тѣ сѣтъ селянки преселены въ градъ-тъ предъ иѣкой си мѣсець, а слѣдъ иѣколко си мѣсеци, та

многу многу сѣдѣ една година, кутрата селянка, ся сторила
гражданка. До сега въ градове-те, Българско-то юноше-
ство бѣше погоразено отъ гърцизмъ; въ уста-та му гърцише;
«каки мера и каки спера.» Но сега ся появи друга поразія
аконе потезка, но и не полетка. На мѣсто тѣсны отъ *шалкъ*
бечои ся явиха пантолоны, сюртукъ, палто, фракъ; на мѣ-
сто *сая* ся яви френска дреха, кринолинъ, капелино, и дру-
ги измѣдрувана на просвѣщенна-та Европа. Одвай, оживѣ
«Добро утро и дазь Богъ добро» и не го задавить «Богъ
журъ, и команъ-ву портеву.»

Деветнайсетый вѣкъ! Какво чудно время,
Одвай гинить едно, стигвать друго бремя.
И у наша мила Българія,
Стигна Европейска поразія.
Въ градове-те, а не во села-та
Че тамъ владать още простота-та.
Вечь умѣять и наши Българки,
Да ся облеквать чисто како Френки.
Често идать, масла и помады,
За космы-те и всякавы моды.
Българки-те вече немаъ мѣла,
Да ся хващать за десна-та рава.
И сосъ стары, повече сосъ млади.
Само по френски облѣченъ да быди.
Въ градове-те мила-те Българки,
Ся премѣнаха въ чисти Европейки.
Съ чудны-те имъ тънки половники,
Теглять чудно, полки и мазурки.
Вечь и юношество-то Българско,
Не ся дѣлятъ никакъ отъ Французско.
Оно посить сюртукъ, палто, фракъ
По Европейски и никакъ инако.
И мила-те Български дѣвойка,

Не хрятъ си нхны-то добн.
 Вече знаять що еть криволино,
 Какъ ся носить това канелино,
 Знаять вече какъ да ся влюбувать,
 За мжъ сами да си ся отдаватъ,
 Мома-та вече сама бывать сваха,
 Непотребна проклета-та сваха,
 Знавь да рѣчить «Душо моя!
 Ангель мой! я съмъ твоя,
 А младо-то вече отговара,
 Какъ що треба, и безъ пренера,
 «Да претьрнамъ немакъ сила,
 Я умирамъ душо мила,
 Жаль само, че наша Българка,
 Още на велить че еть Френка,
 Едни велять скоро ке ся случить,
 И Българка-та ке ся научить,
 Мошне лесно, безъ никаква мжа,
 Да говорить чисто като Френка,
 «Бонъ журъ, бонъ соаръ, монъ акжъ плетиль,
 Не бойся; мжъ-тъ ти не усѣтль,
 Кель-оръ ет-иль? Троя—мерси!
 Ты сось мене онъ друга нека търси,
 Ахъ душо! Ахъ каква нога!
 Ми изгоре! Смили ся за Бога!
 Такъ ся чуе че въ Българя
 Стигна Европейска поразя!

Какво ке быдить, ако сядъ время Българче-то кое-то
 до сега ся казвало че еть Гърче, ке ся казвать че еть
 Френче? . . . Не можить да быдить, че вече въ Българя
 влезе образование. Ако еть такъ, я замолкнувамъ, и ся
 обърнувамъ конъ селските дѣвойки кон-то бѣха ся собра-
 ли на гумно, конъ наши-те селянки, че они ке научувать

на наши-те Българе, кои-то живѣять въ градове-те, и кои-то слѣдъ время ке ся токмать съ Европейци-те, че сеть Българе. А ако Европейска-та поразія влезить и во села-та-тогай, прощавай народность!

Читателю! Ты ке попиташъ, каква связь иматъ, твоя-та «Прощетба» съ твои-те мѣдруванія? И трѣбаше ли да прѣкъснѣшь разказъ-тъ си съ отвыше-слова?—Прости ме. Но знай читателю и вѣрувай, че тѣя мысли душеха ми гражд-те. За това написахъ ги, да ми поолегкнитъ. Още вѣрувай, че още жаламъ гумно-то, въ кое-то накъ тя отнесувамъ.

Средина-та на гумно-то бѣха захватили дѣвоики-те около петдесетъ по брой-тъ. Бѣха ся хванали поясъ за поясъ, и бѣха направили дълго кръгло коло. Запѣха они, си нача народенъ танецъ съ народни пѣсны. Всички-те дѣвоики, строиво слѣдвеха танчарка-та, която бѣше накутила не покривна-та си глава съ вѣнецъ отъ цвѣта. Чърны-те и дълги космы, отзади ся раздѣляваха на нѣколко си плетенка. Она държеше глава-та си малку навалена конъ десно-то рамо, а въ десна-та си рѣка, държеше везана кърпа съ кол-то то крешае си рѣка-та на горе, то виткаше я околу глава-та си, то качаваше я за половина-та си. чърны-те и свѣтли очи, гледаха предъ себъ на земля; чести-те и кленки не мърдаха; невозможно бѣше, да усѣтишь, мърдаха ли устница те и кога-то пѣше. Кой видѣлъ шарена-та птица арбина, какъ она утромъ рано, кога вече зора ся начивува, какъ она оставать седало-то, излегуваъ на зелено-то широко поле, и пѣйки прусать низъ мекка-та трава детелина? Сящо така пѣйки прусаше и танчарка-та Велика. Околу танецъ-тъ второй кръгъ бѣше отъ мжи жены и момчина. Ако погледнеше на десно, ке видѣше собранни нѣколко си старцы, среди кои-то стоѣше цѣло ведро съ вино и кровдиръ (букаръ) съ превареница. Старцы-те честичко подигваха букаръ-тъ и ведро-то. Славеха они стари времена. Славеха кралевика Марка, Вълкашина, Болева Дойчина!...

А-ко погледнѣше налѣво, тамъ ке видѣше цѣлъ редъ отъ момчина на кои-то погледнѣ-те бѣха обѣрнати конь дѣвойки-те. Дѣвойки-те слѣдвейки танчарка-та и теглейки танецъ-тъ наидуваха время, да похвърлятъ нѣкой си краткъ погледъ конь момчина-та; и това правеха такъ скромно, такъ скоро, щото мъчно бѣше да познаишь, коя на кого хвърлятъ погледъ. — Мила кротка Бѣргарко, още много ли время, ты ке хвърляишь такви кротки и нитоми погледнѣ? Още много ли время, ты ке държиши душа-та си чиста, като на гълъбица? Други пакъ млади момчина не подалеко отъ гумното, ся веселиха съ игри: едни скокаха *три—нога*, други ся надхвърляваха съ камень, трети ся надминуваха съ търчевье. А що правеха жевы-те? Що правеха майки-те на дѣвойки-те? Нищо. Гледаха само на керки-те нмъ, ся милуваха съ нивны-та танци, и отъ душа ся радуваха, какъ бѣше видно отъ лице-то нмъ, кое-то мъчно да опишиишь съ перо. Керки-те наумуваха имъ младость-та и отъ рѣчь на рѣчь, на гумно ся свършуваха и сватовства. Последна-та нѣсия кой-то излезе изъ уста-та на танчарка-та бѣше дозна-та.

Извирь вода извираше.

Малко моме наливаше,

Само себѣ говореше.

Какъ съмь бѣло и чървено

Още да съмь чърно-око

Бы ме зело церево-то

Церево-то хазнатарче. . . .

Кога нѣсия-та ся свърши, тогай вече сълице-то бѣше ся приближило до върхъ-тъ на ближна-та вланина. Съ заходъ-тъ на сълице-то, танецъ-тъ ся свърши, и дѣвойки-те разотидоха си всякоя у дома си. Найпоследни въ къща-та на дѣда Стояна ся върнахме мы. Сълице-то бѣше ся скрilo.

вече, совсѣмъ. Намѣсто него, ся двѣ нѣзъ задѣ планина-та
пыла ясна мѣсечина, съ свѣтлына-та на коя-то ся вращаха
овчари-те и овчарки-те съ стада-та. Небо-то въ той вечеръ
бѣше совсѣмъ чисто, побыстро и отъ стѣкло-то. Глубоко
мълчене владеше между венки-те нѣст; само тихій-тъ про-
хладенъ вѣтеръ, одвай одвай питаше листи-та на дърва-
та. Подъ чисто-то небо, мы повечерахме това кое-то бѣше
останало отъ ручекъ-тъ. Вечера-та ся свърши безъ ника-
ковъ разговоръ, че сутринъ бѣше дѣлникъ день, и всякой
отъ наши-те стованы, вардеше поскоро да легните. Кога-
то вечера-та ся свърши старецъ-тъ извика

— Эй! дѣца время да легните.

— Що такъ рано дѣдо Стояне? рече Здраве.

— Какъ рано сынокъ? Не, доцна етъ. Погледини; Вечер-
ница одавна излезе, а дѣца-та грѣба да станатъ предъ да
излезитъ Квачка-та.

— Каква Квачка дѣдо Стояне?

— Такъ Квачка, по коя-то мы селяне-те познаваме по-
щемъ време-то: първо налегуватъ Квачка-та, — тогай венчки
оставаме постели-те си. Послѣ налегуватъ Орачъ-тъ-тогай
мы ходиме на нива. Найпослѣ налегуватъ звѣзда Зорница.
Така пощемъ мы познаваме время-то, а днемъ по сынче-
то и по сѣнка-та му. Я рекохъ да ви постелитъ на Амбаръ
та вардете ся отъ комари-те, друго нищо не ся боете, ку-
чиня-та сетъ нуцены. Добра ви нощъ чеда!

— Ваша подобра дѣдо Стояне! отговорихомъ мы и стар-
ецъ-тъ отиде си.

Кога-то мы отидохме на Амбаръ, тамъ наидохме всичко
готово за лежене. Не оставиха насъ да лежиме на гола
земля, и на голи щипци, (дѣски), но послаха ни слама, коя-
то бѣше покрывна съ двѣ черги: една за оздолу, друга,
за да ся вардиме отъ комари-те, че не можеха да я проду-
натъ. Но така како мы не можехме да си покрывемъ лица-

та че бодеше, не ся освободихме отъ комари-те. Домашни-те не устѣаха нищо, но славаха такъ глѣбоко, такъ сладко щото имъ завидувахме.

Дълго мы ся борехме съ сонъ-ть и съ комари-те, кон-то като навсаха, изгониха ны въ градина та, въ коя-то среди цвѣта-та поминахме всички-та нощ. Во все-то това время, мы не проговорихме помежду си ни едно слово; ся малувахме само съ цвѣта-та. Бѣше поминала полнощъ, кога мы оба безъ да щеме ся опулихме на небо и наистина. Видохме нѣколко си звѣзды собранны на кунъ, среди кон-то една свѣтѣше повече. Тогай намъ текна ны, че тыи звѣзды старецъ-ть нарѣче ги, Квачка. Слѣдъ малко время вече все-то село бѣше на пози, ся начинаха селски-те работи, кон-то всякой знавъ.

— Время да си ходиме, рѣче Здраво.

— Я съмъ готовъ, отговорихъ я.

Отдохме да ся простиме съ старецъ-ть, кой-то никакъ не щеше дя ны оставитъ безъ да покъсиме, но послѣ много молбы онъ зеде букаръ-ть съ преварелница, испрати ны до мегя-та на нива-та му. Тукъ като ся напихме неколко си гълтки казахме му «остани съ Богомъ» и ся раздѣлихме. Старецъ-ть ся обърна конъ село, а мы зедохме поправий-ть пжтъ за въ градъ, като си засукахме панталоны-те до колѣна; че да кажиме право-то, Европейска-та чума още не бѣше ны чукнала силно.

Всячкѣй-тъ пжтъ мы извървехме мълчейки; само кога ке помнехме една планинка, задъ кон-то село-то оставаше невидимо, я ся обърнахъ още еднождъ конъ село-то, ся опулихъ и текнаха ми слова-та на старецъ-ть «тежки времена, тежки пусти-те» кон-то повторихъ.

«Тежки времена, тежки пусти-те» ся отзва Здраво и повече нищо. . . .

Читатели! Слѣдъ нѣколко си мѣсеци я и Здраве оставихме и село-то и градъ-тъ, а прелѣтнахме во Френско, съ цѣль да изучиме вси-те Европейски хубавины, и да ги пренесиме въ България. Но требать да забелѣжимъ че едний-тъ отъ насъ ся находитъ при «Гутенъ тагъ» а другий-тъ при «Бонъ журъ» Кое етъ полезно и пополезно за България?—Едно-то чума, а друго-то холера. А кое ке навасать? първо-то или второ-то?—На овой вопросъ замыкнубамъ.

Р. Жизифовъ.

СЛАВЪНЕ ВЪ НЕМСКО, (АВСТРІЯ).

История-та и книжнина-та у Славѣски-ты народы въ Немско ся въ дѣтнѣно положение. Много учени маже залѣгнали за обработанне-то на своя-та История, особено въ сегашно-то столѣтне, на свои-ять народъ дали мѣсто между Европейски ты народы, съчинения-та имъ ся помѣстили въ Европейск-тж книжницъ. Не щж да ви пишж за тѣхно-то славно прошедшее само щж онижж сегашно-то имъ положение въ Австрия. Кой изъ учени-ти и умни-ти люди, особено изъ славѣне-ти не-е желалъ да знае, какъ ся е случило, та милиони юнаци ся биятъ противъ Италиж безъ а щать, безъ никъкво политическо намерение и безъ никъква полза за свои-ять народъ?! Мы Славѣне трѣбва да похулимъ себе си, че твърде късно поминяваме за наши-ты братия, а мнозина едвали знаатъ че има въ Немско Славѣне единородци наши. «Мы изучаваме чужды-ты възнци за-да обработимъ наши-ять, а не обръщаме внимание на Славѣски ти наречия, като на: Русски-ять, Чески-ять, Полски-чьтъ ѣзыци,» изучаваме чужды-ты грамматики, и отъ тѣхъ извличаме правила за свой-ять ѣзыкъ, които не само дето не ся полезны, нъ ся убийствены за него.

Ако да обикалимъ всякъж Германчж, и да знаемъ само чисти-ять Немски ѣзыкъ и съвсемъ да незнаемъ швабско то или просто-народно-то Немско наречие, на всѣкаде ще ни разбератъ, тѣко-ва различие е и между Славѣски-ты, ко-

селили ся въ южны-ты маджарски безплодны мѣста. И кто ако да не бѣше оставилъ патриархъ-ть старж-тж Сръбна? Въ старж или Турскж Сръбнж шѣхж да си оставятъ тмя родове; шѣхж да бѣдять силни и могуществени; шѣхж въ сегашно-то време да бѣдять свободни за-одно съ свои-ты братни и единовѣрци въ Турскж-тж Сръбнж. Въ Немско, напротивъ служили, проливали свои-тж кровь противъ Турци-ты подъ Немски-ты знамена; и ако и да не страдали подъ Турскж-тж луж, тие горко и тѣжко ридали подъ Римски-ять крѣсть, панствна че неможалъ да знае това достоини-ять патриархъ. Сръбе-ти получили за живѣние отъ Венгрия красны-ты горы *Сирмийски*. Венгрия имъ ся обещала писмено да имъ не препятствува въ вѣроисповѣданне-то, да ся управлывать отъ особенный свой князь; и отъ свои-ять патриархъ; а Сръбе-ти ся обещали: ако, ся случи бой, да бѣдять готови, да помагать на свое-то отечество. Отъ свое-то обещание Сръбе-ти никого ся не отрече а вѣскога испълняли свои-тж длжжность. — Въ всички-ты боеве съ Турция тие ся држжали мужествово, за това вѣрж-тж и народность-тж си увардали, до това време, до кога-то заедно съ Венгрия не поднаднали подъ Австрия; тогава Сръбе-ти загубили всички-ты си права, и на мѣсто тѣхъ получили безполезны писмена (грамоти) съ празны обещания: последни-ять Сръбски войвода (князь) умрѣлъ въ заточение. (Сюргопъ).

Сръбски-ять народъ има издаво и силно тело, нрави-ти и обичаи-ти Сръбски ся оставили чисто Славѣнски, даже и въ Градове-ты народни-ять животь, облѣкло тѣмъ ся ся увардали — народж-тж чистотж. Воинствена-та природа Сръбска ти прави да бѣдять юнаци, и юнашки-ять духъ на тѣх-ни-ти пратоци е още живъ въ тѣх-ни-ты народны пѣсны. Сръбе-ти конто живеять въ долины-ты сж повече ораче и градинаре, въ гористы-ты мѣста пастыре и лозаре; вино-то и сливовица-та отъ Сирмийски-ты горы е почти равна на вкусъ съ най добры-ты Европейски вина. Певече-то Сръбе

сѣ добри стрелци (ишанджий) ако и да имъ обира оружие-то немско-то правителство. Богато е обдарила природата тоя народъ както въ стихотворство-то така и въ военны-ты науки и въ правосѣдние-то, никакъ не сѣ останѣли отъ други-ти народи; а сѣ учены-ты Университетски (училища) степени сѣ почти прѣви, за да сѣ просвѣщава тоя народъ му запрещава. Католическа-та црква, която въ всички-ты училища понагледва, кога-то види че иска да сѣ учи нѣкой родолюбивъ Сръбинъ, и учители-ти ако да захващатъ да преподавать нѣкож наукъ, която просвѣщава народъ-тъ, тутакъ сѣ запрещава. Народны ты сръбски нѣсни сѣ твърде богаты, пълны сѣ огонь, сѣ силъ и сладость; всѣкой девица, жена, жмаъ, старецъ, ергенъ и бабичка, знахтъ поне по сто нѣсни народны, въ тыя нѣсни е видна природа, душа Славѣнска, и естество а не искусство, въ тѣхъ сѣ отражава военный духъ и свободный животъ, чистосрѣдичие и народный духъ, нѣсни, кой-то неможи да създаде стихотворецъ сѣ свое-то перо, а само природа-та. Докторъ *Вукъ Караджичъ* принесятъ сѣ свой-ты съчинення голѣма полъж, той събралъ народны ты нѣсни и очистиъ Сръбски-яъ языкъ. А съчинение то на епископъ-тъ *Мизици* искусствово-то стихотворство Сръбско достигнало до високож стѣпень. Сръбе-ти твърде сѣ привѣзани камъ православие-то и отъ все сръдце обичать всичко что-то е Сръбско и народно.

До 1848 г. Сръбе-ти были съединени съ Венгерско-то кралевство и ако да сѣ не ползовали сѣ независимо правление то имали поне права, за които напрасно сѣ мжчить сега да добивать пакъ. Сръбски-яъ народъ ималъ свои избрани люди на Венгерски-яъ сборъ, (конгресъ) или изъ свой-ти епископи, или изъ граждани-ти, изъ всички-ти градове; а въ службж-тъ господарственж тие дослужвали до голѣмы чинове, училища градили колко то искали, и къкво-то искали читали въ тѣхъ, безъ да сѣ мешать католицъ-ти, ако да сѣ случали тѣквива случаи что-то. Маджари-ти поду-

чени отъ Римско-то духовенство искали да покорять Сръбе-ты и Кроаты-ты, въ пакъ положенне-то имъ было сто пѣти по добро, нежели сега подъ Австрия, съ тѣхъ Венгерци-ти ся обръщали като съ равны, и никкъ не возвишали себе-си повече, и тѣхъ пытали въ зборове ты и съ тѣхъ ся съвету-вали за къкво и да е намерение. Отъ тукъ са раждатъ два вопроса.—За что Сръбски-ять народъ ся не усилилъ между Маджаре-ты? И за что той ся смѣсилъ въ междуособенъ-тъ воннѣ? 1-во тѣхно-то дворянство (*) было причина. 2-ро че още дрѣмало народно-то чувство, не могли да познать себе си и свое-то происхождение, което ся и разбудило на Славѣнски-ять сборъ въ Прага. По напредъ, навстина, бѣхъ много съчинения на Сръбски ѣзыкъ, въ не направилъ никкъвкъ ползкъ, Сръбе-ти ся спали още дълбоко, на тѣя съчинения сега съ радость гледа всѣкой Славѣнинъ. Дворянство-то никкъ не могло да види и познае това мѣсто по кое-то трѣбвало да врѣви, а доброволно и простодушно ся съединило съ Венгерци-ты и Сръбски-ять народъ оставалъ безъ предводи-тели: между Венгерски ты дворяне тие бѣхъ,—последны а между свои-ять народъ,—врѣви, и така ака да бѣхъ съ свои-ять народъ заедно тие не-щеха съ свой-ты собствены раце да развалятъ свое-то счастье, кое то бѣше ясно като день. Кога-то Маджари-ти видехъ че Сръбе-ти сж безъ предводи-тели, и никога премежда имъ неминовала презъ главъ-тъ, тие безъ да ся съединять съ Сръбе-ти обявили въ 18:8 г. вонна съ Австрия. Преди да начытъ воннъ-тъ съ Австрия тие въ 48-ма годинѣ обявили че Сръби-ти сж тѣхны пода-ници; това обявение възбунтовало всички-ты южны Славѣны въ Австрия. Сръби-ти братски ся съединили съ Кроаты-ты и повскали да имать както и въ стары-ты времена патриархъ, и за това избрали митрополита *Иосифа Раичича*, а за войвода избрали, чистый Сръбинъ и благород-

(*) Кметове или болѣре (сваиха.)

ний родолюбець Генерала *Стефана Суликича*, въ кого-то кинѣла Славѣнскъ кровь; кого то дльго време гоняли Немци-ти, за что-то той обичалъ Наполеона великии.

Новий духъ повеялъ надъ Сръбски-ять народъ, той жертвувагъ себе си за ползк-тъ на отечество-то си, пратили учены избрани люди истинны Славѣне на Славѣнски-ять зборъ въ Прага, *Протомеря Стаматовича*, и Архимандрита Грюница; патриархъ-тъ съ цѣлокъ избрани люди (конто были избрани отъ народъ-тъ) утишли въ *Истрику* и объявили на Императоръ-тъ желанне-то народно. — Въ това време кога-то тайно имъ ся молили за спасенне-то на Императорска-та корона, явно ги объявили за бунтовници. — Народъ-тъ не ималъ опитны люди конто бы могли да разбержтъ че ще ги измаи Австрійско-то правителство и да пусто ще проливать многоцѣж-тъ си кровь. Представители народны ся върнали при бедни-ять народъ съ горчивы известия, изъ народъ-тъ още вѣрвалъ на убеждения-та на патриархъ-тъ, че Австрійско-то правителство ще изпълни народны-ты желанния. Умеди Сръбе доброволно утишли напомощъ, подъ предводителство-то на благородный и храбрий генералъ *Стефана Кичичина*, на свои-ти братия Австрійски Сръбе. Тогава ся съединили Турски-ти и Австрійски-ти Сръбе подъ едно знаме, весело утивали на бой съ надеждъ на красно бѣдѣе. — *кажди слови и шот*

Кога-то Венгерци-ти объявили себе си за независимы отъ Австрия, тогава захванжло Австрійско-то правителство да ся кълне предъ патриархъ-тъ, че ще даде на Сръбски-ять народъ пълнъ свободѣ, ако тие му помогнатъ въ такъ нуждѣ да спаси свои-тъ коронѣ; молилися кѣлися и предъ Сръбски-ять войводѣ че прѣва-та грижа на правителство-то ще-е да даде свободѣ на върны-ты Сръбе «наши-ти думы сѣ свѣты и безгрѣшны» говорили имъ. Истинна да кажемъ така ся говорило кога-то имали нуждѣ, а сега на Австрійско-то правителство тия думы «свѣто и безгрѣшно» му си

чини да не ся своевремени!..... До где сынове-ти Сръбски ся били въ Италиа за Австриа, ещи-ти Сръби были подъ тѣжки угнетения; Турски-ти Сръбе затрѣчали ся на-помощь на свой-ты братия и кога-то почтени-ять войвода излѣзаль да посрешне свой-ты спасители, падналь отъ коня-ть и умрѣль! това не е за чудо, че тои былъ утро-вень и народъ-ть помислиль за что неговы-ять убиець былъ тоя, който подъ друго име искаль да седне на негово-то мѣсто, да добые негови-ять чинъ. Мятежъ достигналь до висока стѣнь; за да ослаби влияние-то кое-то ималь патриархъ-ть предъ народъ-ть, генералъ *Страшимировичъ* съ свой-ты неразумны и користины постанки посеяль бес-гласне между народъ-ть, и за това патриархъ-ть ся скло-ниль на хитрости-ты Австрийски и позволиль да забръка себе си въ примки-ты му, само да примири народъ-ть. Австрийско-то правителство утровоило Сръбски-ять войвода и трудилося да свали вина-ть на друго.

Всички-ять *Банашъ* былъ вече въ рѣце-ты Венгерски, кога-то генералъ *Кичичинъ* на бой-ять при *Панчево* спа-силъ Австрийски-ти войны, който бѣгали отъ неприятель-ть, тогава Австрийский Полковникъ *Мойеръ Гоферъ*, кого-то чекала талига, (каляска) въ градъ-ть бѣгалъ преди да ся сврши бой-ять, за това и получилъ медаль (пишанъ) за юначество «*Мария Терезия*» ако тои и да не видѣль бой-ять и неприятели-ты, а Кичичинну нищо. —

Отъ това време Патриархъ-ть вече не былъ главный пред-водитель, а *Мойеръ Гоферъ* станаль началникъ надъ пше-ходны-ты войска. Патриархъ-ть не знааль че Русия иде да спаси Австриа, за което знаяю вече Австрийско-то пра-вителство и могло да прахвтаса да объяви че Сръбе-ти ся бунтовница и че неще да си остави прѣвы-ты гнусны по-стунки. Въ 1849 г. Австриа вече работила явно, Сръбе-ти който дошли изъ Турскя Сръбиа на-помощь и щѣли да ся вържѣтъ назадъ, хиляди родове изъ Австрийски-ти Сръби

были принуждени да искать спасение презь Дунавъ-ть въ Сръбши; и тукъ Австрия ся взямила, Сръбски-ти свѣщеници видѣли че вѣронснѣданіе-то имъ не ся гони, чиновници-ти разбрали че е подобре да ся трудять за своиты братия. Гражданинъ и селачъ видѣли, че въ свободнѣ-тѣ Сръбш при малки-ятъ дапокъ и свободни отъ притеснения та на Римско-то духовенство, — силы-ты имъ ся увеличили, и трудъ-ть имъ ся оцѣнилъ. — Отъ това време свободна Сръбши ставляла надежда и утешение на южны-ты Австрийски Славѣне, даже хиледи родове изъ Католически-ти Сръбе отдѣлчили ся отъ Австрия, и нашии желанин-ять покой презь Дунавъ-ть. Кога-то Австрия придобила Венгерско-то кралевство съ помощь-тѣ на Сръбско-то и Русско-то оръжие, Сръбе-ти почти загубили всички-ты свои права, — а за това получилии празникъ титлѣ *«короная страна»*!!!. Тѣкава была благодарность-та на Австрия.

Сегашно-то положение на тоя народъ е такъво что-то е мъчно да ви опишемъ, азъ щѣ ви преведжъ сѣщи-ты думы, които ми е говорилъ единъ Сръбинъ: «Ако бѣхме могли да знаемъ,» — така тои пачва. — «Че така Австрия ще награди насъ за наши-тѣ вѣрность и себежертвовање мы никого нещѣхмѣ да повдигнемъ оръжие противъ Венгриш; изъ истинѣ да кажемъ, тая война принесе намъ голѣмъ ползж, тая полза е, че излечи насъ отъ народна та несправедливостъ. Не ся намираще нито въ една къща въ която да не оплакватъ или починали-ять имъ сынъ, или баща, или дѣдо, а въ нѣкой и по двама и по трима и сынъ и баща и троица брате. Наши-ты богаты села бѣхъ развалены, полски-ты носейбы потжиканы и повече цркви изгорены. Като просеци дойдохме мы дома си на наши-тѣ родинѣ. Мы ся още надеяхмѣ, че това где-то загубихмѣ, мислехмѣ че поне наши-ять народъ ще има свои права, нъ какъ горчиво излезе найносѣ. Министри-ти които никкъкъ незнають наши-тѣ стѣржъ, пращать намъ за чиновници най страшны-ты наши врагове,

които ся мачжъ да вкоренятъ въ насъ пакъ тѣжъ ненависть, която толкова време ни разделяваше, особено католици-ты и православны-ты, отъ наши-ты несъгласия ся ползува правителство-то и мы ся онемечаваме полека-лека; (както-мы Българи ся погрѣчваме, за което е причина наше-то духовенство,) тия чиновници сж пратени нарочно отъ правителството, народны-ты стремления да задушять и да удавятъ нашъ-тъ народность. Въ време-то на бой-ать ако мы и да заплатихме данокъ десѣтъ пѣти повече, нъ отъ насъ го поплащаж втори пѣтъ за 1848-и 1849-години. Отъ това време данокъ-тъ така много увеличихъ что-то колко-то и да дадешъ, — все е малко. — И наши-ти трудове не стигать само за данокъ, а не и за прехраня. Наши-ти работы ся не цѣнятъ така както ся ценять Немски-ти. А като платихме толкова данокъ видимъ ли мы въ свое-тъ землж каналы, ижтища, училища и болници? — тѣхъ градять и правять на нашъ рачунъ, нъ само не въ наши-тъ землж, а по Немски-ти градове. — Кога-то ся сврши бой-ать патриархъ-тъ нашъ утѣде въ Бечъ (Виенна) и горѣщо-то му старание за наше-то добро остана напразно. — Никой не му помогаль, а вси-кити Немци даже му ся приснивахъ и прозбы-ты му си дойдохъ както и утѣдохъ. Наша-та стѣрна чѣсто напѣлвать цѣли стада гладни и продажни чиновници Нѣмци; които съвсемъ незна имъ наши-ты мѣста ни наши-ять ѣзыкъ ни обычай, додять да ся прехранять у насъ, грухвять като Азиатски Монголи, мислять че Сръбски-ты окуржности и Сръбски-ты народы ся Немски робе, че като ся намирать въ Африка, долождають даже Немски-ты все-та да ги гуять у насъ. Идете въ *Телитварь* — тамъ живее наше-то правителство, — тамъ съ свѣтъ да трѣсишь природни Сръбски чиновникъ, е напразно, както да трѣсишь *Индеецъ* или *Бенгалецъ въ Индия Гула, съ Лондонъ*. Сръбинъ-тъ колко-то и образованъ да е опытенъ въ царскъ-тъ служба, неможе да найде мѣсто; Сръбе-ти можжъ да бѣдять или свѣщени-

ци или *стриаци* (*Адвокати*). Хиледи Сърбе ако и да ся бяхъ и проливяха свои-тъхъ кръвъ. Нъ едвамъ можахъ да бж-дѣтъ на чивъ полковнически (миралан) дослужвать само тогава, кога-то ся оженять за немска дѣвица и променять вѣросповѣданіе-то си», на Сърбе ты остая да бждуть още тръговци, — та и тръговня-та у тѣхъ не така врѣви както у Немци-ты, — пакъ отъ правителство-то.

«Сега да ся обьриемъ камъ наши-ять Ангель Хранитель, камъ прѣвж-тъ, та само не ся труди да раздели насъ, та само варди нашъ-тъхъ народность и име» а народность-та ни зближива, Нѣмецъ бжль протестантинъ, или католикъ, бжль православни, всѣкога си е Нѣмецъ а Сърбинъ, къвато вѣра и да е всѣкога обыча свои-ать Сърбски родъ и Сърбски обычаи, тои е всѣкога Славѣнинъ.» *Езуити-ти*, богато-то римско духовенство» или *пропаганда*, ковто подъ цокровителство то на Австрійско-то правителство всѣкога ся трудять да искоренять православне-то и заедно съ него ивародность-тъхъ ни; (за това ижъ онижъ при описаніе-то на Кроація) Сърбе-ти всѣкога ся-сж дръжали камъ православна-тъхъ вѣрж. Училища-та Сърбски сж въ бедно положенне, само въ *Карловцѣ* има една *гимназия* (у насъ хичъ) въ кождо даже не ся четять всички ты гимназически науки; Богословски-ты училища носять едно само име *семинарій*; въ тѣхъ ся находять неколко души ученици, а свѣщеници-ти зъ день въ день остаятъ помалко; — А може ли да бж де друго-лче? Кога то на учители-ти ся плаца отъ 1000—2,000 гроша въ годинъ-тъхъ заплати! и още тие трѣбва да служатъ и въ други духовны джъжности. За народно-то образование нема и что да кажемъ, за что-то въ училища-та надзиратель и смотритель-(Епитропи) ся Римски свѣщеници. За училища-та имаме кассж, която до сега ся е збирала отъ наши-ты родолюбци Сърбе, нъ правителство-то не дава да ся употребяваме за наши-ты училища, както-ся види искаму-ся да ся земе въ свой-ты раце и сярне въ свои-тъхъ пунтижъ,

както ся е случало много пѣти. За-да ся подкрепява на-ша-та книжинна, мы имаме общество, което ся нарича *Сръбска матица*. Въ време-то на Венгерско-то кралевство най добро то мѣсто за това общество бѣше *Пеща*; а сега е най добро да стане въ *Воеводинж*, въ Австрия, недозволява.

«Сега имаме вопросъ: ще ли да испътнимъ наши-ятъ на-родъ всичко, что-то е нужно да исправи свои-ты обстоя-телста? Неможе ли тоа да добьме подобро положение? На пръвий вопросъ щж кажж не-ще, на второй-ще.—Тая длѣж-ность дежи на наши-ты Епископы, тие можть да възкрѣ-сятъ наши-ятъ народъ, ако и да не ся богати, като Рим-ски-ти, нъ можать да помагатъ съ твърде малжж суммж, само за примеръ на други-ты, за училища-та и синомоще-ствование на нашж-тж книжинж. Между наши-ятъ народъ нема твърде богати люди, нъ, ще ся найджтъ люди, които, ако не голѣми сумми то колко-то можть.—има ли кой да даде начало? Епископи-ти и свѣщеници-ти можехж да по-кровителствувать на нашж-тж книжинж,» Сръбскж матица, на «Сръбскж-тж словесность» въ *Белградъ*, на учены-ты събрания въ *Праж*, *Аграмъ* и *Москж*, нъ боятся отъ на-чальници-ти на градове-ты. Угнетени-ти Немски протестанти можать да ислятъ помощь изъ Германжж; колко-то за насъ Австрийско-то правителство знае, че нема камъ кого да ся обърнемъ за помощь, че като мы ся нампраме въ Китай-ки-ты стени,—правителство то е въ безопасность! Къво прекрасно бжджще чѣка наши-ятъ народъ, ако да не бѣхя наши-ти Епископи «тайни советници на тѣхно Император-ско, Кралевско и Апостолско Величество,» Истина че Импе-раторь-ть щеше да ся срьди на наши-ти свѣтители пръков-ни, да не подкрепяватъ наш-тж книжинж, да непокрови-телствувать на вѣроисповѣданне-то и Негово Апостолско Величество трѣбваше да..... Начальникъ-тъ на градъ-тъ може да забурави да ся повиди съ Епископъ-тъ нъ. . . .

Не знаеш, па Епископи-ти што имъ е помяло: пары и правителство-то ли, или счастье-то на тѣхно то стадо? Ако Епископи-ти да ся добре съ народъ тъ, така и да ся негрязятъ между себе си, тогава щеше и народъ-тъ да бже добре и тямъ, слава и честь! правителство-то неможе да ся оплаква на това, за что-то тие не противъ законъ-тъ дествувать, а за образование-то на свое-то стадо. Слава и честь на тѣкнива Епископи! у насъ за наше-то несчастие ги нема.

Така окончи свои-тъ разказъ родолюбиви-тъ Сръбину и моли ми да не говоржъ въ Австрия, за что-то може да пострадеа отъ правителство-то и Езуити-ти.

А. С. Карскарь.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Въ началото на 1870 г. в България се явил един от най-важните фактори за развитието на българския народ. Това било въвеждането на българския правопис, който бил изработен от Васил Левски. Този правопис бил първият български правопис, който бил изработен в България. Той бил изработен в България и бил изработен в България. Той бил изработен в България и бил изработен в България.

Това било първият български правопис, който бил изработен в България. Той бил изработен в България и бил изработен в България. Той бил изработен в България и бил изработен в България.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

